

X. 30/17 *I. 15/4* *1907.*
Gim
1572.

IZVESTJA

muzejskega društva za Kranjsko.

—○—
Uredil

Anton Koblar.

Izdalo in založilo „Muzejsko društvo za Kranjsko.“

Letnik XVII.

LJUBLJANA.

Natisnila J. Blasnikova tiskarna.

1907.

Č 185

N 1411/1870

KAZALO.

Razprave.

	Stran
Doneski k zgodovini protestantstva na Slovenskem. <i>Dr. Josip Gruden</i>	1, 54, 121
Iz dnevnika Blaža Blaznika. <i>Ivan Vrhovnik</i>	15, 86
General Quedart. <i>A. Aškerc</i>	33
Frančiškani v Beli Krajini. <i>Leopold Podlogar</i>	35
Obrtno stanje v Ljubljani l. 1809. <i>A. Aškerc</i>	65
Zgodovinski napisi v Idriji. <i>Makso Pirnat</i>	71, 141
Kranjski dijaki na mariborski gimnaziji okoli leta 1825. <i>Dr. Fran Ilešič</i>	110
Francoski vojaki v trnovskem župnišču v Ljubljani. <i>Ivan Vrhovnik</i>	148
Nemški viteški red v Beli Krajini. <i>Leopold Podlogar</i>	152

Slovstvo.

Prazgodovinske izkopine. <i>Viktor Steska</i>	38
Četrto izvestje društva za krščansko umetnost v Ljubljani za leta 1903—1906. <i>A. K.</i>	39
Kronika mesta Črnomlja in njega župe, sp. Leopold Podlogar. <i>V. S.</i>	113
Deželni muzej Rudolfinum v Ljubljani, spisal dr. W. Šmid. <i>V. S.</i>	114
Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, sp. dr. Franc Kos. <i>A. Koblar</i>	164
Zgodovina brezoviške župnije, spisal Josip Novak. <i>V. Steska</i>	165
Gli ecclesiastici di Casa d' Attems. <i>V. Steska</i>	166
Ranarnici i ljekarnici iz franjvačkog reda, sp. Janko Barle. <i>A. Koblar</i>	166
Das soziale Wirken der kathol. Kirche in Österreich (Diözese Laibach), von Dr. Josef Gruden. <i>A. Koblar</i>	167
Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada, spisal Ivan Šašelj. <i>A. Koblar</i>	167
Das Laibacher Moor, von Dr. Ernst Kramer. <i>A. Koblar</i>	167
Slovenske božjepotne knjižnice iz 18. stoletja (Od Andohti Inu Bratoushine Svetiga Joshta). <i>Iv. Vrhovnik</i>	168
Sv. Lucie Andoht itd. v Dražgošah. <i>V. Steska</i>	170
Luka Pušar. <i>Fr. Pokorn</i>	171

Mali zapiski.

	Stran
Glagolitica II. <i>Dr. Josip Gruđen</i>	39
K životopisu o. Marka Pohlina. <i>Iv. Vrhovnik</i>	41
Kako so l. 1809. snažili ljubljanski grad. <i>A. Aškerc</i>	45
Vojna kontribucija na Kranjskem l. 1809. <i>A. Aškerc</i>	45
Požari v Metliki. <i>Leopold Podlogar</i>	46
Doslej neznan nagrobni spomenik v cerkvi sv. Petra v Ljubljani. <i>Iv. Vrhovnik</i>	46
Ljubljanski škof Ivan Tavčar pospeševalec protilutrovskega tiska. <i>Iv. Vrhovnik</i>	47
Slika sv. Janeza Nepomuka v kapelici gradu Tustan. <i>Makso Pirnat</i>	48
Portret slikarja Leopolda Layerja. <i>Makso Pirnat</i>	49
Andrej Zamejic	52
Podobar Andrej Rovšek. <i>V. S.</i>	115
Josip Stare. <i>M. P.</i>	117
Stolp v obzidju mesta Črnomlja. <i>M. Matnerič</i>	117
Odkod izvira beseda „goldinar“? <i>A. Aškerc</i>	118
Pečnikova prazgodovinska izkopavanja l. 1907	118
Stara knjižnica v lesenem toku. <i>Iv. Vrhovnik</i>	119

Društvene zadeve „Muz. društva“.

Odborove seje. <i>V. S.</i>	49, 120, 172
Občni zbor. <i>V. S.</i>	50
Velikodušen dar dr. Fr. Kosa	52
Društveni člani	52, 120, 172
Korporacije in društva, s katerimi se zamenjavajo publikacije . .	178

1904.

IZVESTJA

Muzejskega društva za Kranjsko.

Letnik XVII.

1907.

Sešitek 1. in 2.

Doneski k zgodovini protestantstva na Slovenskem.

(Iz furlanskih arhivov povzel in objavil dr. Josip Gruden.)

I. Pisma akvilejskega vikarija Jakoba Maracca.

Nadškofijska knjižnica v Vidmu hrani precej obsežen folijant z naslovom »Lettere di Maracco«. V njem so kopije onih pisem, ki jih je Jakob Maracco, generalni vikarij patriarha Janeza Grimanija, v službenih zadevah pisal raznim osebam. Korespondenca obsega dobo od l. 1563. do 1576. in je za našo domačo zgodovino velezanimiva. Predno bom razpravljal o Maraccovih pismih, podam nekaj podatkov o možu samem.

Jakob Maracco je bil rojen v Veroni. Pravne študije je dovršil v Padovi in kmalu nato dosegel važne službe. V Bolonji je bil »comissarius sacrae Romanae inquisitionis contra haeresias«, na to generalni vikarij škofa v Rimini in slednjič patriarha akvilejskega. (Lettere pag. 1.) Njegova korespondenca izpričuje, da je svojo službo marljivo opravljal, čeprav na avstrijskem dvoru ni bil priljubljen, menda zaradi tega ne, ker je bil preveč naklonjen Benečanom. Tudi med duhovščino na Slovenskem ni bil na dobrem glasu, lutrovci pa so ga celo strastno sovražili.¹⁾

¹⁾ Glej o njem: Hurter: Geschichte Kaiser Ferdinands II. und seiner Eltern. I. Band, pag. 79. seq.

Iz bogate zbirke sem izbral le tista pisma, ki se bavijo z razmerami in osebami v slovenskih deželah. In še pri teh sem izločil zgolj osebne zadeve, zato je bilo treba včasih napraviti regist.

Izmed navedenih pisem nas pred vsem zanimajo ona, ki se tičejo Primoža Trubarja. Zanimive podrobnosti izvemo o njegovi agitaciji po Goriškem (št. 13.), kamor je Trubar došel meseca novembra l. 1563. na vabilo grofa Turna in pl. Eck-a, kakor tudi o propagandi njegovih predikantov.²⁾

Tudi o vplivih, ki so l. 1564. povzročili, da je bil Trubar izgnan, nam nekatera pisma dajo pojasnila. Že meseca septembra l. 1563. je cesar Ferdinand ukazal Trubarja prijeti, toda deželni stanovi so ga ščitili in cesarjev ukaz se ni izvršil. Treba je bilo odločnega opomina arhidijakona Grafa (št. 6.), pritiska na deželnega glavarja Lamberga (št. 7.) in slednjič posredovanja papeževega nuncija (št. 8.), da je nadvojvoda Karol 15. decembra l. 1564. obnovil prejšnje cesarske odloke. A še le meseca julija l. 1565. je Trubar zapustil deželo.³⁾

Mnogo pisem se peča s Polidorjem pl. Montagnano, ki je bil l. 1563. ljubljanski prošt in hkrati arhidijakon za Štajersko (št. 4, 5, 11, 12.). Obdolžen je bil herezije in odstavljen od arhidijakonske službe, a na odločen ugovor štajerske duhovščine mu je generalni vikarij vrnil odvzeto čast. Zdi se, da je Polidor vneto zagovarjal reformacijske predloge cesarja Ferdinanda (obhajilo pod obema podobama in duhovsko ženitev) in vsled tega bil osumljen herezije (št. 22.).

Dokaj posla je imel generalni vikarij z nunskim samostanom v Studenčicah pri Mariboru (št. 29., 30., 31., 32., 33., 35., 37., 38.). A vsi poizkusi, izboljšati razmere med redovnicami, so bili zaman. Slednjič je predlagal, da naj se samostan razpusti in premoženje porabi za ustanovitev jezuitskega kolegija (št. 38.).

²⁾ Pismo se strinja s tem, kar poroča Dimitz: *Gesch. Krains I.* pag. 275.

³⁾ Dimitz o. c: III. pag. 6. seq.

Zelo zanimiva so poročila o splošnih cerkvenih razmerah v slovenskih deželah. Tu se razkriva popolna cerkvena anarhija, ki je takrat vladala pri nas. Najvažnejše je v tem oziru pismo na akvilejskega patriarha z dne 27. marca leta 1565. (št. 21.), kjer Maracco ugovarja obdolžitvi bamberskega škofa, češ da ne izvršuje svoje dolžnosti. Vse ovire duhovske vlade so tukaj točno označene. — Pa tudi poizkusi, izboljšati cerkvene razmere, se kažejo v njegovih pismih. Poziv na duhovnike, ki niso bili kanonično vmeščeni, da naj pridejo k preskušnji v Videm, je bil zaman (št. 4.), celo tridentske veroizpovedi niso hoteli poslati (št. 34.). Sinoda, o kateri govori Maracco (št. 22.), se je sicer vršila v Akvileji 14. novembra l. 1565. in objavili so se takrat tridentski odloki, toda avstrijski nadvojvoda je ugovarjal proti temu, da bi jih tuji podložniki izvrševali v njegovih deželah⁴⁾. Tako je cerkvena reforma bila za dolgo pokopana. — Kanonične vizitacije po avstrijskih deželah Maracco ni mogel napraviti, deloma vsled ugovora avstrijskih vladarjev, deloma vsled strastnega sovraštva deželnih stanov (št. 21.) Ko je napovedal vizitacijo na Kranjskem, so ga protestanti hoteli zastrupiti⁵⁾. — Ker je bila cerkvena oblast popolnoma uničena, zato ni čuda, da je reformni načrt, ki ga je Maracco predložil po kardinalu Alessandrinu (št. 27.), ostal le na papirju. Edino to, kar so avstrijski vladarji storili v prilog katoliške vere, je imelo trajen uspeh (št. 14., 15., 17., 19., 20., 23., 24.). Njihova volja je odločevala v cerkvenih zadevah, patriarh je imel oblast »le po imenu« (št. 21.).

Za slovensko cerkveno zgodovino so Maracco-va pisma tembolj pomenljiva, ker nam podajajo poročila in sodbo cerkvenih oblastnikov o tedanjih naših razmerah. Zgodovinskih spomenikov te vrste je bilo doslej še malo objavljenih⁶⁾.

⁴⁾ Hurter o. c. str. 83 sl.

⁵⁾ Hurter o. c. str. 84.

⁶⁾ V videmski zbirki so samo listi (folia) s številkami zaznamovani; zato je druga stran lista vedno označena s črkama a. t. (a tergo). —

1. Udine, 1. avg., 1563. — Matiji Morcini, župniku v Gorici.¹⁾ Od župnika zahteva poročila, če je v Gorici in goriški grofiji objavil papeževu bulo »In Coena Domini«. (fol. 219.)

2. Udine, 5. sept. 1563. — Juriju Grafu (»Grafio), arhidijakonu na Kranjskem.

Sporoča mu, da je bil patriarh glede svojega nauka o prostosti človeške volje in opravičenju (»de iustificatione«) od tridentskega cerkvenega zbora pravovernim spoznan. — »Zaradi Pavla, katerega drži magistrat v Kranju zaprtega, sem pisal ondodni gosposki, naj ga prepusti tvoji sodbi, ker je duhovnik. Preglej navodila naših prednikov v tej zadevi in spoznaj iz njih, kaj ti je storiti.« (fol. 207.)

3. Udine, 5. sept. 1563. — Ambrožu Haumanu, komisarju na Kranjskem²⁾.

»Tvojemu pismu z dne 1. septembra sem ustregel z naročilom, ki sem ga pisal mestnemu magistratu v Kranju in ga opominjal, naj Pavla, ki je osumljen tatvine, izroči našemu arhidijakonu. Postopanje magistrata proti duhovniku je nepostavno in neveljavno. Ako ga bode arhidijakon spoznal za krivega, naj mu bližnji škof odvzame sveti red in klerikalne privilegije in naj se izroči svetni gosposki. A to se ne more zgoditi na ukaz kranjskega magistrata in bi tudi ne veljalo.« (fol. 205.)

4. Udine, 7. maja 1564. — Juriju Grafu, arhidijakonu »utriusque Carnioliae«.

»Žal mi je, da nisi mogel obiskati štajerske provincije, kakor sem ti naročil. Upal sem namreč, da od tebe izvem o tamošnjih razmerah in da nam ti izbereš moža, ki se odlikuje po vednosti in pobožnosti, kateremu bi mirno mogli izročiti oblast nad njo. Toda, ker nas je zadela ta bridkost, da ne moremo prosto izvrševati svoje dolžnosti, moramo z molitvami in obljubami od Boga izprositi, da razmere na boljše obrne. Pošiljam ti zajedno s tem pismom diplomu, s katero izročamo arhidijakonat štajerski in savinjski (»Stiriae et Sauniae«) Gregoriju Gradariju, učenemu, pobožnemu in katoliškemu možu. Pišem mu, naj nam je pokoren in naj sprejme oblast od nas. Skrbi, da se mu diploma kakor hitro mogoče izroči, in ga opominjaj, da se svoji službi popolnoma posveti. Da se zavrne nesramnost in predrznost Polidorja, opominjamo duhovnike one provincije, da mu niso v nobeni stvari pokorni, temveč naj se oklenejo Gregorija

Pisma so deloma pisana v italijanščini, deloma v latinščini. Pri tolmačenju nekaterih italijanskih pisem mi je drage volje pomagal g. dr. Aleš Ušeničnik, za kar se mu na tem mestu zahvaljujem.

¹⁾ Morcina (Marzina) je bil pozneje (leta 1579.) župnik v Kranju. Bula »In coena Domini« je določala ostre cerkvene kazni proti heretikom.

²⁾ Hauman je bil župnik v Stari Loki (glej št. 26.)

in naj njegova povelja natančno izvršujejo. Ne spodobi se namreč, da bi bili drugi pokorni Polidorju, ko se je on doslej branil nas ubogati in se je vsled svojega omadeževanega, hudobnega življenja izkazal nevrednega za tako službo. O tej stvari bomo papeževemu nunciju, ki biva na Dunaju pri cesarju, poslali natančno poročilo . . . Da natančneje spoznaš odloke in ukaze splošne tridentske sinode, ti jih pošiljam h krati s tem pismom. Potrudil se bodeš, da jih bodo sprejeli in izpolnjevali vsi, ki so tvoji skrbi izročeni. O duhovnikih, ki brez postavnega potrjenja, brez pravice trde, da imajo duhovsko oblast, in kot tatovi ropajo in plenijo božje imetje, sem že večkrat s teboj razpravljal. Menim, da bodem te razmere odpravil z odlokom, kjer ukazujem, naj pridejo vsi ti k meni. Ti bodeš skrbel, da zvedo o tem odloku vsi, katere zadeva, in bodeš povzročil, da pridejo kar najhitreje k nam z listinami o imenovanju ali prezentaciji cesarjevi. Sprejeli jih bomo v število naših sinov, če bodo po svojih nravih in po vednosti sposobni spoznani za duhovsko službo. Ako bi katere zadrževala bolezen, starost ali kaj drugega, naj se pri tebi opravičijo. Ti jih izprašaj in karkoli bodeš našel, nam sporoči, da vsaj spoznamo, kaj nam je storiti. Naročam ti, da uporabljaš vso previdnost, skrb in trud, da bodo katoliški, pobožni, učeni pastirji postavljeni na čelo naši čredi in da ne bomo s svojo brezbriznostjo zakrivali njene pogube».

(fol. 207.)

5. Udine, 7. maja 1564. — Gregoriju Gradariju, arhidijakonu »Stiriae et Sauniae».

»Iz tvojega pisma na Jurija Grafa in iz poročila, ki ga je on sam nam poslal, smo dovolj spoznali učenost, vernost, pobožnost in previdnost, s katerimi te je Bog obdaroval, in tudi izprevideli, da ponižno in skromno o sebi sodiš, kakor se spodobi kristjanu, in se braniš tega, kar drugi iščejo iz častihlepnosti» . . . Izpodbuja ga, naj se ne brani arhidijakonske službe, ki mu jo je odmenil, in mu ukazuje pod pokorščino, da to službo takoj nastopi in skrbno izvršuje.

(fol. 208. a. t.)

6. Udine, 26. maja 1564. — Juriju Grafu, arhidijakonu na Kranjskem.

Javlja mu, da je sprejel njegovega poslanca in slišal poročilo. Treba se je držati načela, da naj se svetna oblast ne vtika v cerkvene zadeve . . . »Toda zdaj smo v takih razmerah, da moramo v obrambo krščanske vere včasih mnogo popustiti od svojih pravic. Zato te opominjam, da greš k deželni oblastnji (»ad magistratum Carnioliae«), tamkaj pokažeš listino cesarjevega odloka proti heretikom in odločno zahtevaš, da se izvrši. Ako bodo odlašali to storiti, bodeš spoznal, da te hočejo preslepiti in da hočejo ti hudobni, brezvestni ljudje s silo zatreti katoliško vero. Potem se bode treba obrniti na cesarja, vernega sina sv. cerkve, na čegar ukaz si one hudobne pastirje odpodil od črede Kristove in si

skušal ovirati njih zločinske nakane. Tja pojdi, ti svetujem. Ako ti manjka denarja za pot, zberi verne katoliške duhovnike, ki so pod tvojo oblastjo, in naj te podpirajo, da moreš prositi cesarja pomoči. Upam namreč, da bodeš lahko preprosil cesarja, ker je pobožen. In da se ti bode ložje po volji izvršilo, bodem v tej zadevi pisal nunciju na Dunaj in mu priporočil tebe in božjo zadevo. Bodi pogumen; Bog ti bode pomagal«. (fol. 209.)

7. Udine, 26. maja 1564. — Jakobu Lambergu, glavarju kranjskemu

Priporoča mu Grafa, arhidijakona »utriusque Carnioliae«, in njegovo zadevo. — »En izvod cesarjevega odloka ti bode Jurij pokazal in te prosil, kakor tudi jaz zahtevam, da voljo in ukaze cesarjeve izvršiš, našemu Grafu, v tej zadevi cesarjevemu služabniku, pomagaš in ga braniš pred sovražniki, ki ga neoboroženega zasledujejo. To je tudi zdaj prav nujno potrebno, da one volkove od črede Kristove odvrneš, ki izkušajo pod imenom pastirja ovce pogubiti. A več o tem mi ni treba razpravljati s služabnikom cesarjevim. Priporočam ti Grafa in zadevo božjo.

(fol. 210.)

8. Udine, 7. junija 1564. — Delfinu, papeževemu nunciju pri cesarju

»Arhidijakona dežele kranjske, ki je del akvilejske škofije, zelo preganjajo deželni stanovi zaradi gorečnosti in delavnosti, s katero izkuša ohraniti katoliško vero. Zato se je zdaj zatekel k cesarju, da bi ga branil in rešil teh ovir in šikan. In ker se mi zdi, da je vaša naloga, prevz. gospod, ker ste zastopnik papežev in prijatelj našega gospoda patriarha, podpirati in varovati tega našega služabnika, se drznem Vam ga priporočiti z nado, da ga bodete v svoji dobrotljivosti sprejeli in podpirali, kar najbolj mogoče...«

(fol. 23.)

9. Udine, 25. junija 1564. — Občini rožeški na Koroškem.

»Ljubljeni sinovi! Prejeli smo mnoge vaše prošnje in slišali vaše želje, da bi bili radi oproščeni brezbožne in heretiške vlade vašega sedanjega župnika, ali bolje rečeno, grabežljivega volka in sovražnika vašega izveličanja. Vemo, da je po navadi heretikov trdovraten in nespokoren. Ko smo ga pozvali, naj da račun o svojem poslovanju, ni prišel in tudi ni dal nobenega znamenja svoje pokorščine... Vstrajajte pri tem, kar ste slišali od svojih prednikov, trdno prepričani, da so vse te novotarije brezbožne, ker nasprotujejo evangeliju in temu, kar so nas učili sveti in katoliški učitelji krščanske cerkve. V oblasti, ki sem jo prejel od prevzvišenega patriarha, vam ukazujem, da poslej nikakor več ne poslušate tega vašega duhovnika in pastirja, ker je krivoveren in zločinski, in da izberete družega, katerega pošljite k meni s spričevalom poštenega življenja in katoliškega nauka, da ga morem potrditi, ako se prepričam, da bo iskal vašega izveličanja...«

(fol. 23. a. t.)

10. Udine, 1. avgusta 1564. — Duhovstvu savinjske in dravske doline.

Sporoča, da je bil odstavil Polidorja Montagnano od arhidijakonske službe, ker je o njem zvedel, da je postal heretik, se omadeževal z mnogimi zločini in na poziv ni hotel priti v Videm se opravičit. Postavil je Gradarija za arhidijakona, a ta se je branil te službe. Ker je zdaj zvedel od duhovnikov, da je Polidor pošten mož, katoliški, marljiv in sposoben, ga zopet imenuje za arhidijakona. Obtožbe, ki so bile proti njemu naperjene hoče preiskati. Grafu bode sporočil, naj ne sega v pravice štajerske provincije. Hkrati jim pošilja tridentske odloke. (Celotno pismo je objavil M. Slekovec v Zgod. Zborniku col. 441. in v knjižici: Polidor pl. Montagnana. Priloge.) (fol. 210 a. t.)

11. Udine, 1. avgusta 1564. — Polid. Montagnani, arhidijakonu »Stiriae et Sauniae«.

Maracco spominja Polidorja na vse dobre, ki mu jih je že skazal. Zaradi slabih poročil o njem ga je odstavil od arhidijakonske službe. Ko je izvedel od verodostojnih mož, da so bile obtožbe krivične, mu rad vrača odvezeto čast. V kratkem se ima vršiti provincijalni koncil, ali vsaj škofijska sinoda. Pošilja mu dekrete tridentskega cerkvenega zbora. Tudi vizitacijo po vsej škofiji namerava v kratkem izvršiti. Preje pa se morajo zbrati vsi arhidijakoni v Vidmu na posvetovanje. (Celotno pismo: »Zgodov. Zbornik« l. c. in M. Slekovec: Polidor pl. Montagnana. Priloge.) (fol. 211. a. t.)

12. Udine, 1. avg. 1564. — Juriju Grafu, arhidijakonu na Kranjskem. Arhidijakona svari, naj se ne vmešava v pravice štajerske provincije in naj vrne cerkve in beneficije, ki se jih je polastil. Naznanja mu, da je Polidorja zopet postavil za arhidijakona na Štajerskem. (Zgod. Zbornik« l. c. Slekovec: Polidor pl. Montagnana. Priloge.) (fol. 212. a. t.)

13. Udine, 10. januarja 1565. — Patriarhu akvilejskemu. »Prevzvišeni gospod! V Gorici, ki je kraj vaše škofije, je neki plemič, Jožef Dech,⁹⁾ ki je z vso svojo družino krivoverec. Ta je dal sina, ki mu je bil približno pred enim letom rojen, krstiti nekemu heretiku Primožu (»un eretico detto Primosio«), katerega je tja poklical, ali pa se je slučajno tam nahajal. Ta ga je krstil z navadno vodo, brez sv. olja ali cerkvenega obreda. Ker je ta Primož mnoge obhajal »sub utraque specie« in imel mnogo kužnih pridig, sta pisala glavar¹⁰⁾ in župnik presvetlemu cesarju Ferdinandu blagega spomina, ki

⁹⁾ Brez dvoma je čitati d' Egkh. Jožef pl. Egkh je bil l. 1563. cesarski komisar za vrnavo meje. (Czörnig Görz u. Gradisca str. 686.)

¹⁰⁾ »Luogotenente«, načelnik civilne uprave na Goriškem; takrat Vit pl. Dornberški. (Hurter o. c. I. pag. 78.)

je strogo ukazal, če biva Primož v Gorici ali v kakem drugem kraju njegovih dežel, naj ga primejo in pošljejo na Dunaj. Vsled tega je Primož odpotoval iz Gorice in se ni več vrnil. Toda, ko se je temu Dechu pred nekaj dnevi rodil drugi sin, je ta hudobni človek oskrbel, da je Primož poslal enega svojih, ki je na isti način krstil, obhajal in pridigoval, kakor je on sam storil preteklo leto. Da, še več; ta zlobnež je obhajal vse brez razlike in ko je v eni čaši ostalo nekaj posvečenega vina, ga je dal za zdravico nekaterim izmed služabništva, ki so bili navzoči. Ker so njegove pridige nekaterim plemičem tistega kraja vgajale, so sklenili, da ga najamejo za pridigarja za celo leto proti plači 150 goldinarjev (»raineri«). Ko je deželni glavar to izvedel, se je z župnikom in ljudstvom vred uprl temu sklepu. Pisali bodo o tej zadevi nadvojvodi Karolu, svojemu gospodu. Župan (»gastaldo«), ki je glavar heretikov, dolži glavarja ljudstva, češ, da je kriv hrupa in shodov. Župnik mi piše pod prisego priloženo pismo in prosi pomoči in podpore pri nadvojvodi, da more ohraniti svojo čredo. Nadvojvoda je pobožen, katoliški mož in prepričan sem, da bo jako cenil pismo vaše presvetlosti v tej zadevi. Vse to, kar pišem, sem izvede razun iz župnikovega pisma od nekega duhovnika, ki je prišel sem¹ prosit pomoči. Vse ljudstvo bi se s prošnjami obrnilo do vaše prevzišenosti, ako bi se ne balo zamerti se svoji gosposki in posebno goriškemu grofu, glavarju heretikov, ki bi je kaznoval...» (fol. 38.)

14. Udine, 16. februarja 1565. — Patriarhu akvilejskemu. Sporoča, da je vojvoda Karol naročil kapitanu v Gradiški in gospodu Juriju Elengher-ju, naj naznanita ljudstvu njegovo voljo, da živi katoliško, kakor se je godilo za časa njegovih prednikov, grozeč, da bode strogo kaznoval tiste, ki delajo drugače. Vsakdo, ki ne bi hotel ubogati, naj se mu naznani. — »Župnik je voditelj katoličanov in glavar se kaže zelo gorečega v kaznovanju tistih, ki delajo proti volji njegovega vladarja. Govori se, da hoče heretiška stranka sporočiti nadvojvodi, da so mu sicer vdani s svojim premoženjem in življenjem, a duše hočejo vladati po svoji volji. Utegne se kesati, kdor bi se drznil to sporočiti.« (fol. 39.)

15. Udine, 3. marca 1565. — Župniku v Biljanu na Goriškem. Določbe tridentskega cerkvenega zbora (sessio XXIV. cap. VIII.) o konkubinarijih naj se uveljavijo proti Štefanu Girichu... V zadevi goriških verskih nemirov je patriarh pisal papežu, cesarju in nadvojvodi Karolu in je prejel zelo ugoden odgovor, čegar kopijo prilaga.

(fol. 45. a. t.)

16. Udine, 6. marca 1565. — Patriarhu akvilejskemu. Leta 1554. je poslal Ferdinand, tedanji rimski cesar, v ječe vaše prevzišenosti duhovnika Gašperja Rokavca iz Kranja, kateri kraj vaše škofije je tri dni od Vidma oddaljen, ker je bil sumljiv herezije.

Škof kotorski,¹⁰⁾ tedanji sufragani in vikarij, pa je oprostil tega duhovnika imenovane krivde. Sedaj mi piše nadvojvoda Karol o istem duhovniku, da je ta obdolžitev prišla od ljubljanskega škofa, čegar menzi je pridružena kranjska cerkev, vsled osebne mrznje.* Kopijo nadvojvodovega pisma prilaga. (fol. 48 a. t.)

17. Udine, 10. marca 1565. — Dež. glavarju v Gorici.

Vrača mu pismo nadvojvode Karola in ga prosi, da pomaga izvršiti njegov ukaz s tem, da zapove svojim uradnikom prijeti duhovnika Tomaža Ostrmana, ki je povzročil v Gorici velike brezbožnosti. Kakor hitro bode došlo povelje od patriarha, bode proti Ostrmanu naperil tožbo. (fol. 46.)

18. Udine, 12. aprila 1565. — Župniku v Biljani.

Nadvojvoda Karol zahteva od mene, da kaznujem duhovnika Tomaža Ostrmana, ki je nedavno povzročil one škandale v Gorici. Ker sem zvedel, da je Ostrman odpotoval iz te dežele in se podal na Kranjsko, vas prosim, da poizveste za kraj, kjer se nahaja. (fol. 45.)

19. Udine, 14. aprila 1565. — Ambrožu Haumanu, »comissario superioris Carniolae«.

Prejel sem pisma, poslana 27. in 28. marca, in iz njih spoznal verske razmere tvoje provincije. O tem bodem obvestil nadvojvodo Karola, da on s svojo oblastjo brezbožne poizkuse in gibanje zadrži in zatre. Ti pa med tem vse, kar se bode dan za dnevom zgodilo, marljivo naznanjaj. Lenartu, od tebe priporočenemu, sem izročil duhovniško službo v Nevljah. Dal Bog, da izpolni pričakovanje. (fol. 214.)

20. Udine, 30. aprila 1565. — Lovrencu »de Lanteriis«.

Pošilja mu ukaz nadvojvode Karola glede Ostrmana.

Ker slišim, da ta duhovnik biva in deluje v Vipavi na Kranjskem, ki je podložna skrbi vaše prevzvišenosti, zahtevam in prosim, da ga ukažete prijeti, odvesti v Gorico in zapreti v ječo gospoda glavarja... (fol. 46.)

21. Udine, 27. maja 1565. — Patriarhu akvilejskemu.

Odločno ugovarja obdolžitvi škofa bamberskega, češ, da ne izpolnjuje svoje dolžnosti, in da je poslal heretiškega duhovnika v Beljak. Potem pa piše: »Ne tam (v Beljaku), ne v drugih krajih nemškega cesarstva, v katerih je večji del vaše škofije, se nam ne skazuje nobena pokorščina, in zato ne moremo izvrševati cerkvene oblasti niti s tem, da bi tja pošiljali duhovnike, niti z vizitacijo, niti na kak drug način. Prej je bilo edino znamenje naše oblasti v tem, da smo delili svete redove ordinandom, ki so k nam prihajali. Preiskali smo le, če so dobri katoličani, in pri tej

¹⁰⁾ Luka Bizancij, škof kotorski l. 1524—1565. (Gams: Series episcoporum pag. 398.)

priliki jim dali mnogo dobrih navodil za službo božjo in blagor ljudstva. Toda nekaj let sem je tudi to jenjalo, ker vsi ordinandi gredo v Ljubljano, kjer prejmejo brez izjeme redove od ljubljanskega škofa, ki sme (kakor se nam je sporočilo) vsled posebnega privilegija posvetiti vse, ki k njemu pridejo. Ne samo na Koroškem, temuč tudi na Štajerskem, v savinjski dolini in na Kranjskem ima vaša prevzvišenost le samo ime, ne pa oblast patriarha. Okuženi deželni stanovi pa ščitijo heretiške predikante, ki pohujšujejo revno in preprosto ljudstvo, in ne pripuste, da bi mogli vizitirati škofijó, strahovati slabe duhovnike ali sploh izvrševati svojo dolžnost. Ako je v Beljaku heretiški predikant, ta dobri škof (bamberški) ne sme pripisovati krivde služabnikom vaše prevzvišenosti, temuč samemu sebi, ki ima moč v rokah, da strahuje krivce . . . Toda zdi se, da hoče ta gospod pod pretvezo nemškega jezika in izdatnejšega odpora proti hereziji dobiti od papeža dovoljenje, da se razdeli akvilejska škofija in izroči en del njemu, ali vsaj, da se mu dovoli pravica patronstva za cerkev v Beljaku. Niti te župnije niti nobene druge v nemškem cesarstvu ne podeljuje vaša prevzvišenost ali vaši pooblaščeni služabniki, kajti patronstvo vseh je nam že odvzeto. Le nekateri župniki so prišli včasih s prezentacijo cesarja, nadvojvode ali uradnikov tega škofa k vmeščenju. Večji del pa imajo duhovniki župnije brez vmeščenja in nobenega sredstva ni, da bi jih prisilili priti sem. Zaradi tega nisem mogel nikdar niti poklicati, niti kaznovati župnika v Beljaku, ki se je očitno v cerkvi poročil . . . niti nimam v oblasti frančiškanskega gvardijana, ki je storil isto, in sedaj živi v posvetni obleki v svojem samostanu v veliko pohujšanje. Dovoljenja za pridigovanje, ki sem jih jaz dal, so vsa zabeležena v vaši kanceliji skupno s patenti generalov drugih redovnih predstojnikov, da morem dati odgovor o pridigarjih Nj. svetosti papežu in vaši prevzvišenosti . . . Kako se vi trudite, zatreti herezije v svoji škofiji, o tem izpričujejo uspehi in preganjanja, dela in obrekovanja, ki ste jih vi s svojimi služabniki vred trpeli in jih še vedno trpite. Kardinal Alessandrino more izpričati, da ste že za časa pokojnega papeža Pavla IV. pisali in da sem tudi jaz po vašem ukazu mnogokrat pisal Nj. svetosti in prosil pomoči ob žalostnem stanju akv. škofije na Nemškem, obžalujoč in ugovarjajoč morda bolj ostro, kakor se je za mene spodobilo, češ, da ne morem pomagati revnim dušam, ki so bile zapeljane od hudobnega Vergerija, brezbožnega Primoža in drugih varovancev deželnih stanov. Nato se mi je odgovorilo, naj storim, kar morem, dokler Bogu ne dopade ponuditi kak pripomoček, ker niti Nj. svetost ni mogla storiti vsega, kar bi hotela. Nj. svetost, ki me je poznala v izvrševanju svete službe še predno je bila povišana, ve jako dobro, ali sem heretik ali pa katoličan, in bi vedela povedati, kaj sem storil in trpel tu in drugod za ohranitev in razširjanje svete vere, to vedo tudi naši gospodje, izmed katerih so bili nekateri pričujoči pri

tožbah, ki sem jih naperil proti heretikom... Ne izprevidim, kaj bi mogli mi storiti, da se zatro herezije na Nemškem, ako nas ne podpirajo svetni gospodje. Vaša prevzvišenost ve, kako je nadvojvoda Karol vnet za čast božjo, in vendar v njegovih deželah, niti na Goriškem, niti na Kranjskem, ne moremo napraviti vizitacije, niti kaj uspešnega storiti... (Sledi poročilo o zadevi duhovnika Ostrmana.) Prejel sem odlok vaše prevzvišenosti glede škofijske sinode, ki se bo vršila v akvilejski cerkvi. Jaz bom skrbel, da se odlok objavi, kadar mi bodete naročili, in bom vse storil, kar je moja dolžnost.

Želel bi, da bi prišli nemški duhovniki in bi mogli imeti sinodo brez razkola in pomagati mnogim potrebam škofije. Pa, bojim se, da Bog tega ne bode dovolil zaradi mnogih pregreh, katerih je zdaj svet poln. Poljubljam Vaši prevzvišenosti spoštljivo roko.« (fol. 48. a. t.)

22. Udine, 10. junija 1565. — Polidorju Montagnani, arhidijakonu na Štajerskem.

Izraža mu začudenje, da še ni prejel od njega nobenega pisma in ga tolaži zaradi obrekovanja, ki ga je moral prejšnje leto pretrpeti... »O ženitvi duhovnikov, rabi keliha in drugih zadevah, ki si mi jih omenil, bomo razpravljali na škofijski sinodi, ki se bo vršila v Akvileji. O tej je že pisal naš prevz. patriarh nadvojvodi Karolu. Med tem ti nimam nič novega ukazati. Vprašali bomo papeža, in kar bode on ukazal, imeli bomo za pravo in sveto.« (fol. 215. a. t.)

23. Udine, 26. aprila 1566. — Arhidijakonu na Koroškem.

»Videl sem ukaze, dane od nadvojvode Karola, glede rabe sv. keliha, ki ga je papež dovolil podložnikom Nj. visokosti na Nemškem. Storite, kar vam je ukazano od vaših predstojnikov. Upoštevajte natančno pogoje, stavljene v apostolskem pismu, predno dovolite komu omenjeni kelihi. Če bi se kaj drugače zgodilo, kakor je ukazala Nj. svetost, sporočite nam in tudi nadvojvodi, istotako glede herezij in razmer v Beljaku in po vsem vašem arhidijakonatu, opravičujoč se, da niti vi, niti mi ne moremo pomagati brez njegove pomoči. Stopite v zvezo tudi z vicedomom škofa bamberskega, da odpravi iz Beljaka onega heretika, o katerem pišete in druge, ki so okuženi. Pišete tudi lahko nadvojvodi o heretiških duhovnikih in da bi kazalo jih odstaviti od službe in na njih mesto postaviti katoliške.« (fol. 83. a. t.)

24. Udine, 28. aprila 1566. — Patriarhu akvilejskemu.

»Nadvojvoda Karol je ukazal arhidijakonom po Koroškem, Štajerskem in Kranjskem, da naj objavijo privilegij o rabi sv. keliha, ki ga je dal že pokojni papež njegovim narodom in je določil gočov način, ki je bil že v rabi za časa pokojnega cesarja, njegovega očeta. Bog daj, da se stvar dobro izteče... Ne vem, ali ta papež namerava isto, kakor

pokojni. Pa naj misli, kakor hoče, zdaj ni več časa in vidim, da se bodo te revne dežele popolnoma vničile.» (fol. 84.)

25. Udine, 19. junija 1566. — Arhidijakonu štajerskemu.

Ker je bilo več cerkvâ na Štajerskem oropanih, daje Maracco dovoljenje, da se sme v njih maševati, čeprav niso bile zaradi sakrilegija iznova posvečene ... Pošiljamo vam apostolsko bulo, ki se bere v Rimu na veliki četrtek (>In coena Domini<), in vam naročamo v imenu papeža in našega patriarha, da jo ukažete objaviti v našem arhidijakonatu v vseh cerkvah, ko bode ljudstvo navzoče, da bi se varovalo žaliti Boga v tako važnih zadevah. Sporočite mi o publikaciji. Arhidijakonu kranjskemu pošljite priložena pisma po zanesljivem selu.» (fol. 95. a. t.)

26. Udine, 25. avgusta 1566. — Patriarhu akvilejskemu.

»Poslal sem arhidijakonu kranjskemu dve buli o svetem jubileju, ker mi opisuje žalostne razmere, v katerih se nahaja. Dobri in pobožni imajo zdaj priložnost, zateči se k božjemu usmiljenju. Poslal sem že dve, kakor sem pisal, a ker sta se morda izgubili, ji sedaj zopet pošiljam, ker imam zanesljivega sela; prav tako tudi župniku v Loki, komisarju Gorenjske. Poskrbel bodem, da se izprašajo še druge priče in napravi zanesljiva podlaga za tožbo proti duhovniku v Beljaku. Razlog, naveden od vas v prilog imenovanega duhovnika, je prišel tudi meni na misel in sem prašal o tem priče, a niso vedele kaj odgovoriti ...» (fol. 89.)

27. Udine, 25. marca 1567. — Kardinalu Alessandrino.

Z Nj. visokostjo nadvojvodo Karolom naj se vrše pogajanja o sledečih zadevah:

O sinodi, ki naj se vrši v vsaki provinciji v kaki opatiji na stroške opatove in pri kateri naj se razpravlja, kako iztrebiti herezije, izboljšati nramnost, kako uveljaviti odloke tridentskega cerkvenega zbora in naše sinodalne konstitucije, kako odstaviti predikante od službe in postaviti kat. duhovnike na njih mesto; o vizitaciji dežel, ki naj bi se vršila varno in prosto in ob kateri bi se uredilo bogoslužje in odpravile razvade pri delitvi zakramentov in prisilili kleriki, da odpuste nje, katere po krivem imenujejo žene; da se cerkvene osebe ne tirajo pred svetne sodnike; za cerkvene službe naj se nikdo ne prezentuje in ne vmešča, ako se ni prej vršila preiskava o njegovem življenju, vedenju in znanosti; nihče naj se na podlagi prezentacije ne pripusti k službi, ako ni bil prej vmeščen od cerkvene oblasti; naj se ustanove kolegiji kat. duhovnikov, ki bi potujoč po deželi pridigovali in učili verske resnice; uradnikom patriarhijske kurije naj se ne brani izvrševati svojo dolžnost v krajih Nj. visokosti; arhidijakone plemiči ne smejo ovirati v izvrševanju njih sodne oblasti, temveč jih podpirati; patroni cerkva naj si ne pridružujejo premoženja in dohodkov duhovnikov in ne smejo od tistih,

katere prezentujejo, nič zahtevati in prejeti; knjige heretikov naj se prepovedó. (fol. 120.)

28. Udine, 15. junija 1567. — Patriarhu akvilejskemu.

Sporočá, da je arhidijakonu koroškemu ukazal odstaviti dva here-tiška duhovnika in tudi nekemu nevednemu in malovrednemu opatu naročil, da požene od ene svojih cerkvâ izkvarjenega heretika, ki je bil pri zborovanjih v Kranju in Beljaku. Nadvojvoda Karol še ni nič od-govoril na to, kar se je zadnjič obravnavalo v Gorici. Jaz sem mnenja, ki sem ga pismeno tolikokrat izrazil, da bi bilo lahko pridobiti čredo, ako bi se izpremenili pastirji. (fol. 135.)

29. Udine, 28. oktobra 1568. — Patriarhu akvilejskemu.

»Na Štajerskem je nunski samostan, ki ima več tisoč forintov dohodkov (nekateri pravijo petnajst). V tem samostanu je bila opatinja zelo razuzdana, prav tako neka nuna in dve deklini. Sedaj je opatinja umrla, in tamkaj ni nobene, da bi jo postavili na njeno mesto. Mnogi se hočejo polastiti tistih dohodkov, katere so že avstrijski vojvode zelo prikrajšali. Pričakujem vašega odloka v tej zadevi. Opozoril bi vas, da je blizu Loke na Kranjskem nunski samostan Velesovo (Michelstetin), vam podložen, jako dober, kjer je precej nun. Od tod bi morda kazalo vzeti eno za opatinjo z dvema nunama in jih poslati v Studenec. A bo posla in treba bo posebnega komisarja za to opravilo. Slišim, da je nadvojvoda Karol na poti na Špansko; zato bo treba obravnavati z njegovim bratom, cesarjem.« (fol. 181.)

30. Udine, 12. februarja 1569. — Juriju Grafu, arhidijakonu na Kranjskem.

»Ker potuje Mafej (Mapheus), naš pisar, na Štajersko k nunskemu samostanu »Studeniz«, sem mu ukazal, naj gre k tebi, te obišče v našem imenu in ti naznani, da zelo želimo tvojega pisma. Drugo bodeš zvedel od njega, kateremu zaupaj.« (fol. 219.)

31. Udine, 12. februarja 1569. — Polidorju Montagnani, arhidijakonu Štajerskemu.

»Odkar nas je Goričan Andrej Sever obiskal v tvojem imenu, nisem nobenega pisma od tebe prejel... Zato sem sklenil, poslati našega pisarja Mafeja v tvojo provincijo, da poižve one stvari, ki jih želim. Njemu sem naročil, da te obišče in pozdravi.« (fol. 219.)

32. Udine, 12. februarja 1569. — Ambrožu Haumanu, komi-sarju na Kranjskem.

Sporočá mu, da bode Mafej na povratku v Italijo obiskal njega in nune v Velesovem. »Zato želim, da njega utrujenega sprejmeš, ga spremiš, ko pojde v Velesovo, in mu pomagaš v vseh rečeh.

(fol. 219.)

33. Udine, 12. februarja 1569. — Nunam v Velesovem.

Naznanja jim prihod Mafejev, ki jim bo sporočil nekatere stvari, ki se njih tičejo. Izpodbuja jih, da se drže redovnih obljub. (fol. 219.)

34. Udine, 24. maja 1569. — Patriarhu akvilejskemu.

»Ni čudo, da sem le s težavo dobil avdijenco v Gorici pri nadvojvodi Karolu, saj je še Vi v svoji domovini niste mogli dobiti, čeprav ste se trudili za njo. Tu bi bilo govoriti o marsičem, toda prepustimo skrb za svetne oblastnike in njih dejanja Bogu. Te njegove namestnike bi moral krotiti Bog, ali pa tisti, ki je njegov namestnik na zemlji, zlasti tistega iz Gradiške . . . Slabi in nesrečni časi! Ne vem, kako bo mogoče zopet pridobiti to ubogo ljudstvo, nemško, slovensko in hrvaško, Vaše prevzvišenosti, ki gre vedno bolj od zla do zla, zakaj tisti, ki bi mogel pomagati, noče niti poslušati. Bog nam pomagaj! Ne vem, ali bo kazalo vse predložiti Nj. svetosti in izročiti njega previdnosti. Pošiljam listo pridigarjev, ki so doslej podali veroizpoved v Benečiji. Od nemških, slovanskih (»schiavi«) in hrvaških ni bilo nikogar. Niti odgovora nisem prejel na svoj poziv, da naj pridejo. Zlo izhaja od glave . . .« (fol. 248.)

35. Udine, 14. novembra 1569. — Arhidijakonu Polidorju.

Sporoča mu, da je po duhovniku Andreju Severju prejel prezentacijski listini za dve župniji. Ker pa tega ni bilo nazaj, mu pošilja potrdilne listine po duhovniku Matiji, župniku v Praprotnu. Vabi ga, naj pride v Benetke k patriarhu, da se ž njim posvetuje o cerkvenih razmerah svoje provincije. Ondi ga hoče predstaviti tistemu plemenitniku, ki mu je poslal iz Aleksandrije vesti o njegovem bratu, in s čegar posredovanjem ga bode mogoče rešiti. Z duhovnikom Matijo naj obiše nune v Studencu, naj jih pozdravi in opominja, da živijo katoliško in pošteno. Pazi naj, da bo izbran za samostanskega duhovnika katoliški, bogaboječ in previden mož. (fol. 270.)

37. Udine, 20. novembra 1569. — Arhidijakonu Polidorju.

»Sever je prišel in izročil njegova pisma z dne 23. oktobra. Na Polidorjevo željo bode v Studenec poslal nekega kanonika in nunam ukazal, da morajo arhidijakonu skazovati pokorščino. Nikakor naj ne dopusti, da bi si nune izbrale oskrbnika ali kakega drugega služabnika brez njegove vednosti, in ki ni katoličan, lepega vedenja in na dobrem glasu. Pooblašča ga, da sme cerkvene kazni uporabljati proti nepokornim nunam. Tudi duhovnikom, ki so uporni, ne živijo po določbah sv. kanonov, ki imajo žene, ali imajo beneficije brez kan. vmeščenja, sme odvzeti njih službe . . .« (fol. 291.)

38. Udine, 30. avgusta 1570. — Patriarhu akvilejskemu.

V studeniškem samostanu vladajo razbrzdane razmere. Eno opatinjo je bilo treba odstaviti, ker je razuzdano živela, prav tako drugo, ki se

je omožila. Patriarhu predlaga, da se samostan razpusti in ondi ustanovi kolegij jezuitov, ki bi ondodno provincijo reformirali. O tem naj se vrše pogajanja z nadvojvodo. (fol. 370.)

(Dalje pride.)

Iz dnevnika Blaža Blaznika.

Priobčuje Ivan Vrhovnik.

(Dalje.)

III. Cerkvene vesti.

1814. Dne 17. sušca je umrl naš škof Anton Kautschitsch za kapjo.

1816. Dne 6. listopada je prišel škof Avguštin Gruber v Ljubljano.

1817. Dne 12. vinotoka birma na Vačah

1818. Meseca malega travna. Profesor Walland je imenovan za škofa v Gorici. Kanonik Rhode je umrl dne 17. sušca, Osteneš še prej.

1818. Dne 27. malega srpana je umrl posvečeni škof Rici v Naklem.

1821. Dne 31. malega srpana je bila na Raki škofovska vizitacija.

1822. Dne 10. velikega srpana je umrl stolni prošt in generalni vikarij Jurij Gollmayr, pravi oče dobrih duhovnikov.

1822. Dne 23. velikega srpana je šel naš škof iz toplic pri Dunaju preko Celovca skozi Naklo, kjer sem govoril z njim na cesti.

1823. O postnem času hite ljudje o petkih na Tabor v Podbrezjah.

1823. Op. konec velikega travna: Škof Gruber je določen za solnograškega višjega škofa.

1823. Dne 1. velikega srpana. Danes je nastopil notarsko službo Mat. Pfeifer; prejšnji notar je dobil kamniško dekanjsko

župnijo. Tudi smo prejeli okrožnico, ki nam ukazuje, da naj molimo za sv. očeta, ki si je dne 6. malega srpana zlomil nogo, da bi zopet okreval. Dne 6. malega srpana ob 10. uri zvečer je pal v sobi in si zlomil piščal Pij VII., vsled česar je dne 20. velikega srpana ob 6 $\frac{1}{4}$ zjutraj zaspal v Gospodu. — Dne 28. kimavca je bil izvoljen in scrutinio matutino papež Leon XII., piše se Annibale della Genga. Prvo poročilo o tem nam je došlo v Naklo že dne 6. vinotoka 1823 zvečer.

1823. Meseca vinotoka je umrl novoizvoljeni stolni prošt pl. Schluderbach.

1823. Dne 22. grudna smo prejeli okrožnico, da je kapitul izvolil za generalnega vikarija c. kr. kanonika doktorja bogoslovja Luko Burgerja, ker odide škof Avguštin Gruber za višjega škofa v Solnograd.

1824. Dne 15. prosinca. Danes je potoval knez in višji škof Avguštin Gruber iz Ljubljane v Solnograd. V Kranju je opoldne obedoval pri dekanu Avguštinu Slugi. Navzočni so bili: 1.) škof, 2.) okrožni glavar Vefsel, 3.) policijski direktor Schmidhammer, 4.) okrožni komisar pl. Lehmann, 5.) okrožni komisar Garzaroli, 6.) okrožni komisar Raab, 7.) baron Zois z Brda, 8.) generalni vikarij Burger, 9.) stolni kanonik Ravnicer, 10.) stolni kanonik Jerin, 11.) stolni kanonik in duhovni svetnik Mayer, 12.) stolni kanonik Albrecht, 13.) stolni kanonik Grizoni, 14. dekan in gostitelj Sluga, 15.) šmartinski dekan Kallan, 16.) profesor pastirstva Jurij Suppan, 17.) profesor morale Dagarin, 18.) profesor modroslovja Pauschek, 19.) katehet Jelouschek, 20.) notar Pfeifer, 21.) kamniški dekan Prelefsnik, 22.) šentpeterski župnik Bedenzhizh, 23.) doktor zdravilstva Stroj, 24.) višjega škofa dvorni kapelan Kutner, 25.) fiscus in gubernijalni svetnik Scheuchenstuel, 26.) loški župnik Muly, 27.) oskrbnik na Goričanih Frauendorf, 28.) škofov dohodar Murgel, 29.) stolni kapelan Strel, 30.) šentjakobski kapelan Gollob, 31.) šentpeterski kapelan Kogouschek, 32.) kropenski župnik Grofs, 33.) jaz iz Naklega, 34.) Brisar iz Naklega, 35.) vpokojeni kanonik Hofmann, 36.) kranjski kapelan Schust,

37.) kranjski kapelan Jerala, 38.) kranjski direktor Kerzh. Prenočišče je bilo v Tržiču.

1824. Dne 7. sušca smo zvedeli v Naklem, da je cesar imenoval za ljubljanskega škofa sedanjega gubernijalnega svetnika v Trstu Antona Wolfa, rojenega Idrijčana.

1824. Dne 12. malega srpana je bil imenovani škof ljubljanski Anton Alojzij Wolf potrjen v Rimu. — Dne 3. vinotoka je škof Jožef Walland, moj nekdanji katehet v prvem normalnem razredu in potem profesor morale, ob azistenciji škofov iz Vidma in s Krka posvetil v Gorici našega škofa Antona Wolfa. Dne 26. vinotoka je prišel škof v Ljubljano in dne 31. vinotoka je bila javna introdukcija.

1825. Dne 5. vinotoka birma v Kranju.

1826. Dne 30. malega travna se je začelo sveto leto s procesijo.

1826. Dne 24. kimavca je bila v Predosljih posvečena nova cerkev. — Dne 26. kimavca je bila birma v Goričah. Jaz in nakelska ključarja smo prosili škofa, da naj bi še pustil kapelana pl. Hillmayra v Naklem. — Dne 27. kimavca. Birma v Tržiču. Zvečer o Marijinem zvonjenju se je peljal knezoškof skozi Naklo. Zvonilo mu je.

1826. Dne 29. vinotoka. Danes je nedelja in konec svetega leta s procesijo.

1827. Dne 27. sušca. V Kranju je imel Baraga duhovne vaje.

1827. Dne 25. velikega travna. Popoldne ob 6. sem šel škofu naproti v Kranj. — Dne 26. velikega travna, sobota. V Naklem je bila birma. Pri obedu so bili: 1.) škof, 2.) kanonik Zorn, 3.) dekan Sluga, 4.) predoseljski župnik Jarnevizh, 5.) dvorni kapelan, 6.) kriški župnik Kogovschek, 7.) podbreški župnik Köhrer, 8.) goriški lokalist Kuralt, 9.) kranjski direktor Kerzh, 10.) šmartinski kapelan Klobus, 11.) Pezhar, penzionist v Spodnjih Dupljah, 12.) jaz in 13.) nakelski kapelan Kofs potem 14.) kranjski okrajni komisar Vischner, 15.) moj knjigovodja Fux in 16.) Troppitsch, pobiralec cestnine na Bistrici. — Popoldne je bila birma v Podbrezjah, kamor sem tudi šel. —

Dne 28. velikega travna. Ko sem v Spodnjih Dupljah pripravljaj cerkev za škofovo vizitacijo, iskali so me doma vračajoči se iz Radovljice prošt, kanonik Zorn, gubernijalni svetnik Kogel in še nekdo. — Dne 30. velikega travna. V Ovsiščih je bila škofova vizitacija. Popoldne je knezoškof ogledal cerkev v Spodnjih Dupljah.

1827. Dne 18. rožnika v osmini presv. R. T. je počil veliki zvon.

1827. Dne 5. malega srpana. Knezoškof se je peljal skozi Naklo v Gorje na vizitacijo. — Dne 15. malega srpana se je vračal knezoškof iz gorenjske vizitacije.

1827. Dne 18. velikega srpana je knezoškof potoval na Dunaj.

1827. Dne 21. kimavca. V Naklem so sneli počeni veliki zvon.

1827. Dne 14. grudna. Kljubovalce, ki lani niso opravili velikonočnega izpraševanja, je danes okrajna gosposka primorala k izpraševanju z dopisi. Danes je knezoškof Anton Alojzij Wolf posvetil v Ljubljani nakelski veliki zvon. Dne 17. grudna. Zvečer po Marijinem zvonjenju so pripeljali zvon v Naklo. Dne 21. grudna. Opoldne so ga potegnili v zvonik.

1828. Dne 5. malega srpana. Cerkveno proščenje. Juliani je pridigoval.

1828. Dne 8. malega srpana. V Kranju je bila zlata maša dekana Sluge; trideset duhovnikov iz dekanije in okrajni komisar Codeli so bili pri obedu.

1828. Dne 17. velikega srpana. V Mavčičah so posvetili cerkev. Dne 18. velikega srpana popoldne sem pozdravil knezoškofa v Kranju. Dne 19. velikega srpana. V Kranju birma.

1828. Dne 14. kimavca. Šel sem v Ovsišče pridigovat o novi maši Frančiška Marinscheka.

1828. Dne 1. grudna. Pisal sem na obe okrajni gosposki zaradi nabiranja za zvon.

1829. Dne 10. svečana je umrl papež Leon XII. po kratki bolezni. Hannibal della Genga se je rodil dne 2. velikega srpana 1760 v gradu Genga pri Spoletu, bil je nuncij v Avgšburgu

l. 1794. i. dr. Dne 28. kimavca 1823 je bil izvoljen za papeža in dne 5. vinotoka kronan, umrl dne 10. svečana 1829 ob 9. uri dopoldne. — Dne 9. sušca. Danes je jelo zvoniti rajnemu papežu Leonu XII. — Dne 10. sušca. Danes so bile velike bilje za Leona XII.

1829. Dne 31. sušca je bil izvoljen za papeža Pij VIII. Frančišek Ksav. Castiglioni, rojen dne 20. listopada 1761 v Cingoli.

1829. Dne 5. rožnika. Krški knezoškof Mayr se je vračal iz Ljubljane skozi Naklo v Celovec.

1829. Dne 11. velikega srpana. V Šmartinu pri Kranju birma.

1829. Dne 18. velikega srpana. Opoldne sta mi bila gosta Franc Pierl in Tit Valentschitsch. Likvidovala sta cerkveno imetje podružnice sv. Magdalene na Okroglem zaradi loških uradnikov, izmed katerih so nekatere zaprli (wurden calsirt) zbok goljufije.

1829. Dne 8. listopada. Danes se je začelo 14 dnevno sveto leto, ki ga je ukazal Pij VIII. ter naročil, naj verniki molijo zanj. — Dne 22. listopada. Danes je bil »Te deum laudamus«^r zaradi dovršenega svetega leta in zaradi zahvalne nedelje.

1830. Dne 10. velikega travna. Dopoldne je bil cerkveni račun okrogelski. Računski komisar je bil Shkof.

1830. Dne 4. malega srpana. Cerkveno proščenje. Pridigar je bil Pirz iz Podbrezja.

1830. Dne 11. malega srpana. Popoldne je prišel okrajni aktuar Mrak izvršit cerkveni račun.

1830. Dne 27. velikega srpana. Popoldne sem se šel v Kranj poklonit knezoškofu. — Dne 29. velikega srpana je bila nedelja in posvečenje cerkve v Križih, kjer sem obedoval tudi jaz opoldne in z domačima še 18 drugih. Zvečer je prišel knezoškof v Naklo s svojim dvornim kapelanom in s kanonikom Zornom in s svojo prislugo, ki so vsi pri meni večerjali in prenočili. — Dne 30. velikega srpana. Danes je bila birma v Naklem.

1830. Dne 30. listopada ob 4. uri zjutraj je umrl Pij VIII.

1831. Dne 14. prosinca. Danes so bile velike bilje za rajnega Pija VIII.

1831. Dne 2. velikega srpana. Popoldne sva se peljala s kooperatorjem v Kranj pozdravit knezoškofa.

1831. Dne 3. velikega srpana. Knezoškof se je peljal o 1/2 7. uri tu skozi. Potem je prišel stolni prošt k meni.

1831. Dne 9. velikega srpana. Na večer se je peljal knezoškof skozi Naklo v Kranj, kamor sem ga spremil.

1831. Dne 10. velikega srpana. V Kranju birma.

1831. Dne 21. listopada. Zvečer so privedli sem usmiljenega brata Otona Paukerta, ki ni imel potnega lista. Tu so ga stražili. Priznal je, da se je bil pregrešil. Odpeljali so ga iz Linca na Dunaj, da bi ga oddali od tam v Skalico na Ogrsko v korekcijski samostan, toda on je ušel svojemu spremljevalcu subprijorju ponoči dne 6. t. m. na cesti med Mölkom in Št. Pöltenom, prišel sem po stranskih potih hoteč uiti v Trst, odkoder bi se bil po morju odpeljal v Turčijo. Njegovo popivanje je bilo sumljivo, takisto tudi njegovo izbrano prenočišče pri Kovaču na Pivki. — Dne 22. listopada. Po zajutreku so odpeljali usmiljenega brata v Kranj.

1831. Dne 5. grudna. Popoldne sem se peljal v Ljubljano poklonit se Raunicherju, škofu tržaškemu.

1832. Dne 19. svečana. Komisija v Spodnjih Dupljah zaradi ustanovljenja lokalije.

1832. Dne 1. rožnika. Popoldne je imel dr. Pretner revizijo krstnih in mrtvaških knjig.

1833. Dne 2. vinotoka. Škof je obiskal Slugo v Kranju.

1833. Dne 3. vinotoka. Peljal sem se v Cerklje blagoslovit podružnico sv. Duha v Češnjevku.

1833. Dne 23. vinotoka. S Kossom sem šel v Besnico blagoslovit pokopališče.

1834. Dne 11. velikega travna. Walland umrl.

1834. Dne 13. velikega srpana. G. Urbanzhizh, kontrolor iz Loke, je imel tu cerkvene račune za Okroglo.

1835. Dne 18. sušca. Predvčerašnjim, včeraj in danes smo imeli bilje po rajnem cesarju Francu I.

1835. Dne 24. velikega travna. Danes popoldne se je poslovil Franc Pierz, župnik podbreški, potujoč v Ameriko za misijonarja.

1835. Dne 24. velikega srpana. V Cerkljah birma. — Dne 25. velikega srpana. V Križih birma. Takoj, ko se je začelo birmovanje, je jelo deževati in deževalo je ves dan, zlasti pri odhodu. — Dne 26. velikega srpana. V Kranju birma. Knezoškof Galura je potoval na Bled.

1836. Dne 14. velikega travna. Peljal sem se s škofom v Kropo. — Dne 19. velikega travna. Popoldne se je škof mimo peljal z Gorenjskega. — Dne 11. rožnika. Posvečevanje pokopališke kapele v Kranju; popoldne sem spremil kneza do Žej. — Dne 12. rožnika. Posvečevanje cerkve v Trziču. Popoldne se je peljal knez nazaj v Kranj. Obiskal je našo cerkev in župnišče, kjer se je pomudil 1 uro — čez Marijino zvonjenje. Tudi kanonik Zorn, oba dvorna kapelana Meterz in Kovazhizh, Raunicher in Mulej in kranjska uradnika, ki sta naproti prišla: Elsner in dr. Napret, so bili tu. S kapelanom sem spremil kneza v Kranj, kjer so ga slovesno sprejeli — vse mesto je bilo razsvetljeno, v župnišču so donele trobente in pavke. — Dne 13. rožnika na sv. Antona dan, o godu knezovem, je bila birma v Kranju, kjer je opoldne obedovalo 45 mašnikov in 5 neduhovnikov.

1837. Dne 11. malega travna. Baraga, misijonar v Ameriki, je danes v Kranju. — Dne 25. velikega srpana. Popoldne sva šla s kapelanom v Kranj, kamor je dospel knezoškof Wolf potujoč na Tirolsko, Solnograd in Dunaj.

1838. Dne 18. malega srpana. Peljal sem se v Šenčur, kjer je bilo birmovanje. — Dne 20. malega srpana. Birmovanje v Šmartinu. — Dne 6. velikega srpana. Cerkveni račun okrogelski. Urbanzhizh z dvema sinovoma, pestunjo in rejenko je tu zajutrkoval. — Dne 2. kimavca. Nedelja. Nova maša Janovega Andreja v Dupljah. — Dne 9. kimavca. Nedelja. Moj

pomočnik je šel po zjutranji službi božji k Sv. Joštu k novi maši Werzetovi. — Dne 7. vinotoka. Nedelja. V Kranju Remizeva nova maša (Remiz je tržaški škofljan). — Dne 27. listopada. Danes je bila dražba cerkvenega deleža Vojvodinega boršta, ki je bil, kar ne bi bil pričakoval, prodan za 107 gld. — Dne 13. velikega srpana. Opoldne je bil tu v gostih Urbanzhizh, kontrolor iz Loke, s svojima sinovima. Danes je bil okrogelski cerkveni račun

1840. Dne 14. rožnika. Vmeščenje župnika Kokaila v Cerkljah, kjer sem jaz pridigal. — Dne 16. velikega srpana. Dopoldne me je obiskal Urbanzhizh, kontrolor iz Loke, s svojim sinom, gredoč v Kranjsko Goro k cerkvenemu računu.

1842. Dne 27. sušca. Velika nedelja. Zvon se je ubil. — Dne 6. velikega travna so zvonove obrnili. — Dne 30. velikega travna. Po 3. uri popoldne sem se peljal v Kranj pozdravit knezoškofa. — Dne 31. velikega travna. S knezoškofo sem se peljal v Kropo, kjer je bila birma. — Dne 7. rožnika. Danes je bilo v Tržiču birmovanje; knezoškofa sem potem spremil do Kranja. — Dne 16. malega srpana. Popoldne sem se peljal v Kranj in v Šmartin knezoškofu naproti. — Dne 17. malega srpana. Nedelja. Birmovanje v Kranju od 8. do 2. ure popoldne — nad 2000 birmancev. Zaradi dekanove bolezni smo se peljali obedovat v Šmartin, kjer je bilo vseh skupaj 24 gostov. Okoli 7. ure se je odpeljal knezoškof v Loko z dekanom Dolenzem, ki je bil proti koncu obeda prišel v Šmartin. — Dne 19. malega srpana. Danes ob 12 1/4 uri opoldne je umrl Sluga. — Dne 21. malega srpana. Popoldne sem se peljal k pogrebu dekana Sluge v Kranj. Kalan je pridigal, jaz sem ga pokopal; navzočnih 44 duhovnikov. — Dne 28. malega srpana. Peljal sem se v Kranj, imel osmino po Slugi in skušnjo v šoli. — Dne 4. velikega srpana. Pred 8. uro sem šel v Kranj k inventuri po Slugi. — Dne 13. kimavca. V Kranju Slugova dražba. — Dne 1. vinotoka. Zvečer je slovesno prišel profesor Dagarin v Kranj potem, ko je bil danes v Ljubljani kanoniški vmeščen. — Dne 2. vinotoka. Nedelja. V Kranju je bil danes

Dagarin javno uveden, potem ko je bil dne 1. t. m. v Ljubljani investiran. — Dne 22. grudna. Danes je bil končan jubilej, ki se je bil začel dne 8. t. m. zaradi cerkvenih in političkih nemirov na Španjskem. — Dne 27. grudna. Zvečer sta me obiskala dekan Dagarin in ravnatelj Grabnar, vračajoča se iz Podbrezja, kjer sta preiskovala strankarstvo (das Sektenwesen).

1843. Op. konec svečana: Prepir v Ljubljani med kanonikom Paufhekom na eni strani in med profesorji in župno duhovščino na drugi strani zaradi nekaterih načel. Prvi je zagovarjal stara zares cerkvena načela (prečrtano je: jožefinske novotarije), poslednji pa načela, ki so gospodovala neposredno pred Jožefom. (O tem je gotovo Blaznika obvestil dr. Leben, ki je bil tistikrat prišel v Naklo. Op. priobčevalca). — Dne 10. vinotoka je potoval gubernijski svetnik Stelzich kot prošt v Celovec. — Dne 24. vinotoka. Danes po 10. uri dopoldne so vzeli iz zvonika veliki (20 stotov težki) zvon, ki je bil lani o veliki noči poškodovan in ki so mu lani meseca listopada odbili 72 funtov. Pavz ga je peljal v Ljubljano prelit. — Dne 24. vinotoka. Peljal sem se na Brdo zaradi stavbinskega lesa za tukajšnjo župno cerkev. (Dne 1. velikega travna 1843 je pogorelo nakelski cerkvi ostrešje in streha na zvoniku; izmed zvonov je bil poškodovan navček; gl. Zg. nak. fare 49 in poznejši oddelek tega spisa: IX. Požari; op. priobčevalca.) — Dne 17. listopada. Zarana se je peljal moj hlapec z mojima kobilama v Ljubljano po veliki zvon in po navček; po 7. uri zvečer ju je pripeljal v Naklo. — Dne 19. listopada. Danes zvečer so spravili zvon na vozu v cerkev. — Dne 24. listopada. Danes pred 11. uro dopoldne so srečno spravili v zvonik novi veliki, 2015 funtov tehtajoči zvon. — Dne 27. listopada. Popoldne je bil tu oskrbnik z Brda in je dejal: baron bo dal 90 komadov lesa brez vej za 120 gld. proti temu, da se čim prej plača. — Dne 5. grudna. Danes so vozili les za cerkveno ostrešje.

1844. Dne 15. svečana. Popoldne sem na Brdu plačal ostanek 70 gld. za stavbinski les. — Dne 21. rožnika. Dopoldne ob 10. uri sem se peljal v Šenčur, kjer je knez delil zakrament

sv. birme. Popoldne ob 5 $\frac{1}{2}$ se je odpeljal knez, oglasil se v Predosljih. S šenčurskim kapelanom Urevzem sva se peljala naprej. Takoj za menoj je prišel v Naklo iz Ljubljane kanonik Karol Zorn, potem ob 7. uri knez Anton Alolzij Wolf v spremstvu dekana Dagarina, okrajnega komisarja Elsnerja, okrajnega sodnika dr. pl. Schreia in dvornega kapelana Mihaela Potozhnika. — Dne 22. rožnika je bila sobota, postni dan. Po 8. uri smo šli v cerkev. Knez je bral tiho mašo. Potem je izpraševal domači kapelan tukajšnjih 39 otrok, ki so imeli listke, 4 so bili brez njih. Vseh birmancev je bilo 215. — Dne 23. rožnika. Nedelja. Po prvi službi božji sem se peljal v Kranj, kjer je bilo birmovanje. Pri obedu nas je bilo brez Krafchoviza, ki je imel krščanski nauk, vkupe 28. Ob 6. uri se je odpeljal knez v Staro Loko. — Dne 9. kimavca. Danes je v Naklem konkurenčna komisija zaradi pokrivanja cerkve — Dne 13. kimavca. Popoldne sem se peljal h knezu na Goričane zaradi pokrivanja cerkve. — Dne 17. kimavca. Dopoldne sva se peljala z Vidizem, okrožnim inženerjem, v Kranj, kjer je bila dražba zaradi pokrivanja nakelske cerkve. Prevzeli smo s ključarjema delo za 3050 gld. — Dne 16. listopada. Danes so potegnili prvi les za ostrešje na cerkev. — Dne 23. listopada. Zvečer nekoliko dežja. Ostrešje še ni popolnoma na cerkvi in danes je sobota in dež se napoveduje! O nesrečna vlada, ki nam prej ob lastnem cerkvenem imetju ni dovolila postaviti ostrešja. — Dne 24. listopada zjutraj je bilo po ravnem vse s snegom pokrito in cerkev vsa nepokrita. Ves dan je sedaj snežilo, sedaj deževalo. Po krščanskem nauku smo cerkev malo z deskami pokrili. O cesar Jožef! ki si potisnil cerkve z njihovim imetjem v sužnost lačne brezverske birokracije, ko bi z onega sveta videl, v kakšnem žalostnem stanu je sedaj naša cerkev, gotovo bi se kesal zaradi svojih ukazov. — Dne 25. listopada. Danes so začeli pribijati late na ostrešje. Župljani so vozili strešno opeko. — Dne 28. listopada. Danes so jeli pokrivati cerkev z opeko. — Dne 30. listopada. Danes so pokrili cerkev razen kapel z opeko in za letos dovršili delo.

1845. Dne 25. velikega travna. Nedelja. Zaradi dežja v četrtek je bila danes procesija, ki jo je vodil dr. Legat, gubernijalni svetnik iz Benetek. — Dne 20. rožnika. Danes so jeli spravljati ostrešje na zvonik. — Dne 23. rožnika. Popoldne je bil tu Skopez, kurat v Lomu, gredoč za misijonarja v Ameriko. — Op. konec malega srpana: Francoske redovnice in misijonarji razširjajo v drugih delih sveta goreče katoliško vero. Tudi s Kranjskega sta meseca rožnika zopet odšla v Ameriko dva mašnika, namreč Skopez in Mrak. S Kranjskega so sedaj v Ameriki že: 1.) Baraga, 2.) Pirz Franc, 3.) o. Ivo Leviz, 4.) o. Oton Scala, 5.) o. Bernard Smolnikar (ta je apostaziral — zmešalo se mu je), 6.) Godez, 7.) Skopez in 8.) Mrak. Prvi je trebanjski rojak, drugi iz Kamnika, tretji iz Mengša, četrti z . . . Dolenjskega, peti iz Kamnika, šesti z Janč, sedmi iz Polhovega gradca in osmi iz Poljan pri Loki. Knoblechter iz Škocijana pri Dobravi je šel pred 3. ali 4. leti kot bogoslovec v propagando v Rim, okoli novega leta 1845 je bil tam posvečen in se usposobil za misijone na Jutrovem. — Dne 13. kimavca. Danes je dovršeno kleparsko delo na zvoniku. — Dne 2. vinotoka. Danes je delal tu okrajni komisar Pajk cerkvene račune, dal sem ga dopoldne in popoldne sem in tja peljati. — Dne 26. vinotoka. Popoldne je prinesel Scaria 500 gld. zavarovalnine za cerkev. — Dne 20. listopada. Danes je umrl Matej Raunihar, škof v Trstu.

1846. Dne 26. malega travna. 2. nedelja po veliki noči. Ob 10. uri sem pridigal v Velesalu ob vmeščenju novega župnika Jakoba Stanonika. — Dne 1. rožnika je umrl papež. — Dne 23. rožnika. Danes smo imeli tu bilje po Gregorju XVI., ki je dne 1. t. m. ob 9 $\frac{1}{4}$ uri dopoldne umrl. — Dne 24. rožnika. Danes smo slišali, da je za papeža izvoljen kardinal Feretti Maftai, škof v Imoli, rojen 1792, in da je sprejel ime Pij IX. — Op. konec malega srpana. Dne 16. rožnika je bil po dvadnevem konklavu izvoljen za papeža kardinal grof Mastai-Feretti, ki hoče menda uvesti neko polajšanje v civilnih zadevah, pomilostiti politiške ujetnike, zidati železnice; zato ga

Rimljani radostno pozdravljajo. — Dne 16. vinotoka. Popoldne je šmartinski kapelan Blaž Ulzhar prinesel novico, da je v Naklem leta 1807. rojeni gubernijski svetnik v Benetkah Jernej Legat imenovan za tržaškega škofa. — Op. konec leta: Zdi se, da se nahaja zaradi pomanjkanja vere vsa Evropa na kipečem vulkanu.

1847. Dne 11. malega travna. Danes je bela nedelja in začetek svetega leta (jubileja), ki bo trajalo tri tedne. — Dne 2. velikega travna. Danes je 4. nedelja po veliki noči; končali smo sveto leto z zahvalno pesmijo. — Op. konec rožnika: Papež Pij IX. modro reformuje državo; on je sploh priljubljen. — Konec rožnika in začetkom malega srpana sem se pečal s cerkvenimi računi za Zgornje in Spodnje Duplje oziroma z njihovimi pojasnili za 1843, 1844 in 1845. Spodnje Duplje in dvakratna meni vsiljena administracija dupljanska, potem prejšnja zmešnjava in poravnava, kolikor je bila možna, vse to mi je dalo mnogo dela. — Dne 1. malega srpana. Peljal sem se v Šmartin, kjer je knez birmal 1696 otrok. — Dne 29. velikega srpana. Angeljska nedelja. V Tržiču primicija Zharmanna, Shnidarjevega od Sv. Ane. — Dne 8. listopada. Danes je potoval škof Legat preko Ljubljane na Dunaj. — Dne 26. listopada. Danes je tržaški škof Legat zopet v Ljubljani vračajoč se z Dunaja. — Op. konec listopada: Letos je šel Kranjec Knoblechter iz rimske propagande misijonarit v notranjo Afriko.

1848. Dne 3. malega srpana; 7. nedelja po binkoštih. Danes je imel Simon Paulin (Janov) novo mašo v Spodnjih Dupljah. — Dne 15. velikega srpana. Nova maša Petra Terana. — Dne 6. kimavca. Popoldne sem se peljal v Kranj naproti knezoškofu. — Dne 7. kimavca. Bil sem v Tržiču, kjer je knez birmoval, ob 4. uri pa se odpeljal. — Dne 10. kimavca. Danes je bilo birmovanje v Radovljici dopoldne in popoldne v veliki gneči, ker so birmovali tudi prav majhne otroke, še celo zvečer so jih nekaj birmali v grajski dvorani in vendar niso prišli vsi na vrsto, zato je knez nadaljeval drugi dan birmovanje.

G. okrajni komisar Pajk z Jeunikerjem in jaz s kapelanom smo šli zastonj knezu naproti. — Dne 11. kimavca. Popoldne ob 7. uri sem se peljal s kapelanom in Teranom, pozneje tudi okrajni komisar z Jeunikerjem zopet knezu onostran »snosheti« zastonj naproti, ker je bilo popoldne še birmovanje v Radovljici. Popoldne ob 4., ko je jelo že v Podbrezjah zvoniti, so se peljali knezu do Bistrice naproti: Pajk z Jeunikerjem, Dagarin z Mladizhem, Kofhir in Globožnik, jaz in kapelan, tja je došel ob 4 $\frac{1}{2}$; spremili smo ga do Jeprce.

1849. Dne 4. svečana. Popoldne je bil tu urar Jurij Pirz iz Kroke, ki je obljubil, da bo do binkošti naredil uro za Strohinj za 166 gld. — Dne 5. velikega srpana. 10. nedelja po binkošti. Nova maša Antona Globožnika v Kranju. — Dne 15. velikega srpana. Nova maša Tomaža Schliberja v Kovorju.

1850. Dne 15. malega travna. V Goričah so položili danes slovesno temeljni kamen novi cerkvi. — Dne 28. rožnika. Popoldne sem poslal hlapca s konji v Kranj, da je peljal okrajnega glavarja knezoškofu naproti. — Dne 30. rožnika. Po krščanskem nauku sem se peljal v Kranj poklonit se knezu, ki je prišel iz Šenčurja in odšel v Šmartin, kamor sem ga spremil. — Dne 1. malega srpana. Danes je birma v Šmartinu, kamor so odšli tudi nakelski birmanci. Okrajni glavar Pauker, Kofhir, Hudovernik, Janez Globožnik in moj kapelan so spremili kneza do Goričan. — Opomba meseca kimavca: V Ljubljani so začeli meseca kimavca zidati protestantsko molilnico. Dne 2. kimavca. Popoldne je došel v Kranj novi dekan Anton Kofs, dosedaj dekan v Idriji, rodom z Jesenic; sprejeli so ga s streljanjem in zvonjenjem. — Dne 8. kimavca. 16. nedelja po binkošti. Popoldne sem se peljal v Kranj, kjer je bil popoldne Anton Kofs slovesno vmeščen; potem je pogostil krog 40 gostov, med njimi je bilo več nego polovica civilnih. — Dne 8. grudna. 2. adventna nedelja. Začetek svetega leta.

1851. Dne 6. prosinca. Danes je bilo zaključeno sv. leto. — Dne 26. malega travna. Opoldne je bil tu o. Salvator Pinter, tajnik v frančiškanskem samostanu v Ljubljani, gredoč na

Koroško Belo blagoslavljat, križev pot. — Dne 27. malega travna. Bela nedelja. Danes popoldne se je poslovil Alojzij Kofhir, vmeščeni župnik trziški, od Kranjcev, katerim je bil dober dušni pastir skoro 13 let, izprva subsidijarij, potem kapelan, vmes dvakrat župni in enkrat dekanatski upravitelj. Kranjci so zelo jokali po njem. — Dne 4. velikega travna. 2. nedelja po veliki noči. V Trziču Kofhirjevo vmeščenje. — Dne 24. velikega srpana. 11. nedelja po binkoštih. Popoldne je prišel dr. Polz iz Smlednika, kjer je danes knezoškof novo cerkev posvetil; te slovesnosti se je udeležil popoldne tudi dr. Knoblechter. — Opomba meseca kimavca: To poletje so sezidali cerkvi na Vrhniki in v Goričah iznova; zidajo pa še cerkev v Žabnici v loški dekaniji. — Dne 21. kimavca. 15. nedelja po binkoštih. Danes je bila nova maša Ivana Terana, nakelskega rojaka, tržaškega škofljana. Gospoda je obedovala v župnišču, drugi pri Teshizhu. — Dne 26. listopada. Orglarski mojster Valenzhizh, rodod iz župe Sorica, je tu.

1852. Dne 20. velikega travna. Vnebohod. Začetek svetega leta. — Dne 19. rožnika. Danes je konec svetega leta. — Dne 23. velikega srpana. Danes so se začele duhovne vaje za duhovnike v Ljubljani. — Dne 27. velikega srpana. Konec duhovnim vajam v Ljubljani (navzočnih je bilo 150 mašnikov). — Dne 26. kimavca. 17. nedelja po binkoštih. Danes je posvetil novo cerkev v Goričah knezoškof.

1853. Dne 22. velikega srpana sem se po sv. maši odpeljal v Ljubljano k duhovnim vajam, ki so se začele danes popoldne ob 5. uri v Alojzijevišču in se zvršile dne 26. dopoldne ob 9. uri. Vseh skupaj je bilo s knezoškofo vred 142 škofljanov. O. Serapion Wenzel iz karmeliškega reda v Gradcu je govoril. V Naklem me je iskal ta čas Jožef Lap, odhajajoč za misionarja v Afriko. — Dne 28. velikega srpana. 15. nedelja po binkoštih. V Spodnjih Dupljah je imel danes službo božjo slepi Schusterschizh, ker se je po odvzeti beri prekinila slehrna zveza med Dupljami in med Naklim. — Opomba konec kimavca: Škofijstvo je letos uredilo bero, kar je provzročilo mnogo

homatij in veliko nezadovoljnosti pri kapelanit in pri občinah. — Dne 2. vinotoka. 20. nedelja po binkošti. Danes sem obravnaval z župljani zaradi povišanja bere kapelanu, ki je izgubil za letos in za vse prihodnje čase bero v izločenih vaseh (nekdanj spadajočih pod Naklo). Op. konec listopada: Dne 18. listopada 1853 je umrl v Novem Mestu korar Ignacij Jugoviz, leta 1812. in 1813. moj kolega kakor kapelan na Vačah.

1854. Dne 23. malega travna. Bela nedelja. Sv. maša z blagoslovoma zaradi jutrišnje cesarjeve poroke. Darovanje za uboge zaradi omenjene poroke. — Dne 2. malega srpana. 4. nedelja po binkošti. Knez Anton Alojzij Wolf je danes v Kranju birmal 1223 otrok iz mesta in iz okolice; pri obedu nas je bilo 40–50 oseb. — Dne 3. malega srpana. Danes je birmovanje v Trzinu. Dne 4. t. m. bo v Radovljici, 5. v Bistrici, 6. v Gorjah, 7. na Jesenicah in 8. v Kranjski Gori. — Dne 9. malega srpana. 5. nedelja po binkošti. Popoldne proti 1. uri se je vračal knezoškof z birmovanja. Dekan, ravnatelj in kapelan Wonzhina so mu prišli semkaj naproti. — Opomba konec vinotoka: Konec vinotoka je potovalo več nadškofov, n. pr. poznanski, vratislavski, praški, dunajski in granski, skozi Ljubljano v Rim, kjer bo nekak cerkveni zbor (Quasi-Concilium). — Dne 6. grudna. Na večer me je obiskal okrajni glavar Josip Derbitsch zaradi podpisa na čestitko o škofovi zlati maši. — Dne 8. grudna. Sklep o brezmadežnem spočetju. — Dne 17. grudna. 3. adventna nedelja. Škofova zlata maša in krst zamorskega otroka, ki je bil kupljen v Afriki; dobil je ime Josip in bil takoj birman. Tisto jutro je imel novo mašo Primož Peterlin.

1855. Dne 31. prosinca. Konec trimesečnega jubileja. — Dne 11. sušca. 3. postna nedelja. »Te deum« zaradi rojstva cesaričine Sofije (dne 5. sušca). — Dne 1. rožnika. Petek po binkošti. Danes po 10. uri je prišel tržaški škof dr. Jernej Legat s svojim očetom semkaj; obedovala sta z dr. Lushanom vred pri meni. Škof se je odpeljal popoldne ob 5. uri zopet v Ljubljano, kjer bo dne 3. t. m. v praznik presv. Trojice posvečen goriški nadškof Andrej Gollmayr rodом iz Radovljice.

1856. Dne 25. listopada. Danes smo imeli zaradi nove cerkvene zakonske postave konferencijo pri dekanu Kofsu; sešlo se nas je 23 duhovnikov.

1857. Opomba konec prosinca: Obnovljene zakonske postave dajo dosti dela. — Dne 21. rožnika. Nedelja. Blagoslovljenje križevega pota v Dupljah. Blagoslovil ga je frančiškan o. Joahim Nafran. — Dne 19. malega srpana. 7. nedelja po binkoštih. V Šmartinu pri Kranju birma. Iz nakelske župe je bilo birmanih 56 otrok, vseh skupaj 1207. — Dne 16. velikega srpana. V Ljubljani se prično jutri duhovne vaje. — Dne 27. grudna. Nedelja pred novim letom. Po zjutranjem opraviu sem se peljal v Spodnje Duplje, kjer je blagoslovil dekan Kofs oltar na ženski strani na čast D. M.

1858. Dne 11. velikega srpana. Dopoldne je zajutrkoval tu neki duhovnik Mísi iz Belgije, potujoč v Rim v belgijski zavod, star blizu 60 let; tožil je, kako zatirajo prostozidarji duhovnike v Belgiji. — Dne 14. velikega srpana. Nova maša Kajdisheva na Breznici. — Dne 15. velikega srpana. Nova maša Janeza Terana, mlinarjevega sina po domače Trnovca. — Dne 22. velikega srpana. 13. nedelja po binkoštih. V Dupljah je dekan blagoslovil en oltar. — Dne 25. kimavca. Danes sem dal Götzlu na račun za prižnico in dva oltarja 750 gld. in ostal še dolžan 250 gld. — Dne 26. kimavca. 18. nedelja po binkoštih. Danes se je poslovil v Kranju dekan Kos, bodoči stolni prošt ljubljanski. — Dne 24. vinotoka. 22. nedelja po binkoštih. V Kranju vmeščenje novega dekana Ivana Rescha. Dne 21. listopada. 26. in zadnja nedelja po binkoštih. Začetek svetega leta. — Dne 27. grudna. Danes zjutraj okrog 8. ure sem blagoslovil oba mala stranska oltarja v Naklem. — Opomba konec grudna: Sveto leto, ki je bilo oznanjeno za mesec gruden, jih je privabilo mnogo k izpovedi. Rim nam je naložil 19 novih parohijalnih maš.

1859. Dne 8. svečana. Danes proti 11. uri dopoldne smo dobili žalostno vest, da je naš knezoškof Anton Alojzij Wolf dne 7. t. m. zjutraj ob 1 1/4 v Gospodu zaspal. — Dne 9. sve-

čana. Danes se je peljalo mnogo duhovnikov k jutrišnjemu škofovemu pogrebu v Ljubljano. Izza ukaza stolnega prošta so zvonili danes po Zdravi Mariji trikrat po vseh cerkvah v škofiji. — Dne 10. svečana. Danes ob 8. uri zjutraj je pogreb knezoškofa v Ljubljani. Lepo vreme obseva njegov pokop, naj mu onkraj groba še lepše sije nebeško solnce. Načeloval je škofiji 34 ¹/₄ leta — edino Krištof Rauber je škofoval dalje. Storil je mnogo za škofijo: ustanovil je Alojzijevišče, povišal dotacijo župam, stojčim pod patronatom škofovim, pospeševal cerkveno petje, posvetil mnogo novih cerkva in znova vlitih zvonov itd. Zli jeziki so se zadirali nekaj časa vanj, ker je bil lep mož, pa so polagoma obmolknili popolnoma. Njegov sošolec, poznejši tržaški škof Matej Ravnihar je dejal o njem: Wolf jam qua studiosus nec speciem peccati exhibuit. — Dne 20. svečana. Danes je zjutraj, opoldne in zvečer zvonilo pokojnemu knezoškofu. — Dne 21. svečana. Officium cum 3 nocturnis in slovesna sv. maša za knezoškofa prvič. — Dne 22. svečana. Dopoldne zopet služba božja in officium za rajnega Wolfa. — Dne 23. svečana. Danes smo imeli v tretje totum officium defunctorum s črno slovesno sv. mašo za umrlega škofa Antona Alojzija Wolfa in torej dovršili zaukazano opravilo. — Dne 15. velikega travna, 3. nedelja po veliki noči. Popoldne sem dal peljati svojega kapelana v Šmartin pri Kranju, kjer bodo trije oo. lazaristi imeli 14 dnevni misijon, ob sodelovanju več izpovednikov iz okolice. — Dne 22. velikega travna 1859, 4. nedelja po veliki noči. V pridigi ob 10. uri je pohvalil kapelan župnika šmartinskega, ker je napravil misijon; dajal je Naklancem upanje, da bo sčasoma tudi pri njih misijon (namreč, če bo on župnik!) — Dne 23. kimavca. Ob pol šestih sem maševal Korošcem, gredočim na božjo pot k Sv. Joštu. — Dne 25. kimavca, 15. nedelja po binkošti. Popoldne smo se ustno pogodili s Karolom Götzlom iz Kranja zaradi novega velikega oltarja v Strohlinju za 650 gld. av. v.; navzočna sta bila strohinjska ključarja in kapelan. — Dne 9. vinotoka. Danes je bila v Kranju zlata maša lavantinskega škofljana Blaža Zhibafheka,

ki je bil v smleški župi rojen dne 29. prosinca 1777. — Dne 27. grudna. V Dupljah so blagoslovili stranski oltar.

1860. Dne 1. sušca. Dekanat nabira za papeža Pija IX. Dal sem dva nova avstrijska zlatnika vredna 9 gld. — Dne 27. sušca so prekonizirali v konzistoriju v Rimu dr. Jerneja Widmerja, rojenega v Kranju, za ljubljanskega škofa. — Dne 26. rožnika. Prihod knezoškofa v Ljubljano. — Dne 1. malega srpana. 5. nedelja po binkoštih. V Ljubljani slovesno vstoličenje novega knezoškofa dr. Jerneja Widmerja. — Dne 23. vel. srpana. Popoldne je prišel knezoškof dr. Widmer v Kranj; jutri se popelje v Velesalo pogledat ondodni samostan. — Dne 24. vel. srpana. Po obedu sem se peljal v Kranj poklonit se knezoškofu dr. Jerneju Widmerju, ki se je vrnil iz Velesala in obedoval v Kranju; potem se je odpeljal v Ljubljano, jaz pa zadovoljen domov.

1861. Dne 6. rožnika. Knezoškof se je peljal na Breznico obiskat svojega dobrotnika župnika Gašparja Šokliča, ki se je tako razveselil, da ga je zadel mrtvoud in je nagloma umrl. Knez si je postavil s tem obiskom častni spomenik hvaležnost; z zaupanjem se ozirajo k njemu duhovni sinovi in otroci, ki jih je sprejel. V četrtek dne 6. t. m. za kapjo umrlega so slovesno pokopali dne 8. rožnika; poleg je bilo 23 duhovnikov. — Dne 7. rožnika zjutraj je maševal knezoškof v Kranju. — Dne 1. kimavca. Birma v Kranju blizu do 2 popoldne. — Dne 2. kimavca. Danes je birmoval knez v Cerkljah; popoldne po 5. uri se je peljal tu skozi v Tržič in nekaj hipov govoril z menoj. — Dne 3. kimavca. Birmovanje v Tržiču; dne 4. v Radovljici; dne 5. na Jesenicah; dne 6. v Kranjski Gori; dne 7. v Gorjah; dne 8. na Bohinjski Bistrici. Potem je šel knez k Savici; dne 9. je bil na blejskem otoku; dne 10. opoldne v Naklem; pri obedu so bili pri meni: knez, dekan Resch, nadporočnik pl. Nordland, dvorni kapelan Pogazhar, Vojska Andrej, Raspotnik, učitelj, podbreški župnik Slapnik; popoldne proti 5. uri se je škof odpeljal preko Predoslja in Šenčurja v Kamnik. — Dne 11. kimavca. Birmovanje v Kamniku, odkoder se je vrnil knez v Ljubljano.

(Dalje pride.)

General Quedart.

Donesek k zgodovini francoske okupacije.

Objavlja A. Aškerc.

Dimitzeva zgodovina Kranjske dežele omenja v poglavjih o francoski dobi vsa važnejša imena francoskih vojskovodij, državnikov in drugih uradnikov, ne ve pa nič povedati o nekem generalu Quedartu, ki je svoj čas tudi igral svojo vlogo v Ljubljani. V fascikeljnu 28. v ljubljanskem mestnem arhivu (»francoska doba«) sem našel dva akta, ki se pečata s tem Francozom. Akt 98/a pripoveduje:

»Den 20. July 1809. wurde vom General Quedart angeordnet, dass die Regierung samt der Municipalität um 11 Uhr früh zu ihm erscheinen soll. Zu diesem Ende gingen: Herr Freyherr von Lichtenberg, H. Freiherr von Basselli, H. Kreishauptmann Wilcher, H. Polizeidirektor von Wolf, H. Buchhalter Riedl, H. Bürgermeister Kokeil und H. Jos. Alborgetti. Davon nahm Herr General drei als Geissel, und zwar: Herrn Baron von Basseli, H. Kreishauptmann Wilcher (u.) H. Bürgermeister Kokeil.

Abends 6. Uhr giengen Herr von Riedl und Herr Josef Alborgetti zum H. General, um deren Looszlassung bitten, welches aber ganz abgeschlagen wurde; doch wagten die zwei wiederholt um 7. Uhr sich dahin zu verfügen, allein ihre zweite Bitte wurde sowenig als erstere angehört.

Den folgenden Tag wurde abends 6. Uhr beiliegende Bittschrift durch nachfolgende 'Deputation' von der Stadt an Herrn General überbracht als:

H. Damian, Kukh, Primitz, Galle, Tschernet, Till, Tscheschko, Frörenteich.«

Prošnja, ki jo je ravnokar imenovana deputacija izročila generalu Quedartu, da bi izpustil pridržane tale, je ohranjena samo v konceptu ter je spisana v francoskem jeziku na neznatnem papirčku v osmerki, in to mestoma pisana sila površno in težko čitljivo.

Francoski izvirnik¹⁾ prošnje se glasi tako :

» Excellence !

La nouvelle douleur, que la retention des differents membres du Gouvernement et de la municipalité ajoute aux afflictions, que le destin a versés sur les habitants de cette ville leur fait une impression aussi profonde que non contents d'envoyer des députés qui puissent parler en leur nom, chacun, qui fait écrire veut signer son nom sous l'adresse, qu'ils ont resolue de faire à V. E. pour la supplier de rendre la liberté à ces personnes, dont les mérites pour la ville et la nécessité de leurs services dans des temps aussi durs font regarder leur retention, comme un malheur public. Si les habitants s'étaient réellement rendus coupables, ils ne pourraient être punis plus durement, que d'être privés des lumières, des sages conseils et mesures des ceux qui possé daient toute leur confiance, dans une situation aussi cruelle comme la presente et dont cette ville n'a plus pas faite depuis plusieurs siècles. Mais ayant tout fait pour acheter chèrement leur repos ayant partagés sans murmure leurs logements, leurs tables, même leurs vêtements avec les troupes françaises, ayant endettés leurs biens pour faire à la garnison des avantages que jamais une garnison étrangère n'a encore eu ici, étant enfin par la presence des troupes françaises jettés dans une si cruelle situation qu'en peu de jours beaucoup des citoyens seront obligés de quitter leurs maisons pour échapper à la disette, ils n'auraient pas cru que leur disgrâce puisse s'accroître s'ils ne se voyaient encore privés des ceux sur les soins desquels toutes les attentes reposaient. L'honneur des habitants oblige qu'ils s'interessent des hommes qui ont tant des merites pour eux. Le malheur général appelle à l'humanité du vainqueur de ne point payer leur obéissance et leur résignation d'une telle manière — tout a été rempli, qui a été demandé. Que V. E. veuille donc

¹⁾ Fasc. 28, akt. 98/b.

regarder la triste situation, les besoins pressants de cette ville malheureuse et lui rendre ceux, aux services desquels jus qu'à ce moment les troupes françaises même doivent leur satisfaction, et les habitants le reste, qu'ils ont conservé de leur bien.«

Francišškani v Beli Krajini.

Napisal Leopold Podlogar.

Že v drugi polovici 12. stoletja nahajamo v Beli Krajini viteški red templjarjev, ki so sezidali četrť ure od sedanje Metlike, doli proti Kulpi tri cerkve, in zraven samostan. Cerkve stoje, če tudi ne več v prvotni obliki, še danes na pokopališču pri vasi Rosalnici. Ljudstvo jih imenuje kratko Tri Fare. Še v času Valvazorja (1689) so nosile ime »Tri templjarske cerkve« (die drei Templerherren Kirchen).¹⁾

Kdaj so prišli templjarji v Belo Krajino, se ne da natančno dognati. V Ljubljani jih nahajamo že l. 1167. Verjetno je, da so v istem času došli tudi v Belo Krajino. Na Kranjskem se je vzdržal red le malo časa. Ker je deloval v interesu oglejske očakovine, so ga že okrog l. 1200 odslovili. O kakem posebnem delovanju tega reda ni sledu.²⁾

Imovina pregnanih templjarjev je pripadla nemškemu viteškemu redu.³⁾ V Beli Krajini zasledimo ta red l. 1236., ko mu je cesar Friderik II. podelil razne svoboščine.⁴⁾ Koroški vojvoda Ulrik III. mu je s pismom z dne 16. jan. 1268. izročil v oskrb vse tedanje belokranjske cerkve z obširnimi zemljišči in bogato desetino, s katero jih je bila obdarovala Zofija Višnjegorska, mejna grofinja isterska.⁵⁾ V Črnomlju so si zgradili nemški gospodje novo hišo (komendo), na Metliškem pa so se

¹⁾ Valvasor VIII—755. in XI—385.

²⁾ Klun Arch. I—7 in II—III—185, 186.

³⁾ Klun Arch. II—III—53.

⁴⁾ Mittheil. 1858—52.

⁵⁾ Schumi, Archiv I—27.

naselili v prazni trifarški samostan. Pri Treh Farah je bila do srede 15. veka metliška župnijska cerkev. V času nepretrgoma ponavljajočih se turških navalov se je sedanja Metlika utrdila in zadobila mestne pravice. Tja se je preselila župnija in z njo gospodje viteškega reda, popustivši trifarske cerkve in samostan. Oboje je kaj kmalu prav prišlo iz Bosne, oziroma Hrvaške pred Turki pobeglim frančiškanom.

V Bosno so se naselili frančiškani kmalu potem, ko je bil papež Honorij III. njih red slovesno potrdil (1223). Že vrstnik in sopotovalec sv. Frančiška, Janez iz Plana Karpina, se je podal med Tartare oznanjevat vero v Krista. Na tem misijonskem potovanju je prehodil Slavonijo, Ogersko in Bosno. Bivajoč med Bošnjaki, se je kmalu prepričal, da ti tavajo v verskih zmotah in posnemajo nekako še paganske običaje. Poklical je med nje svoje sobrate, da bi zatrli zmote in prižgali luč čiste vere. S priprostostjo življenja, nesebičnostjo in veliko gorečnostjo so se ljudem kmalu zelo prikupili. Red se je naglo širil, število samostanov po Bosni je narastlo. V času najlepšega razvoja pa se je približala Bosni turška sila; podlegla ji je Bosna. Za frančiškane so se začeli s turško vlado prav žalostni časi. Ropali so jim Turki samostane, redovnike morili ali prepodili. Turškemu nasilstvu so se frančiškani najprvo umaknili na Hrvaško, ko pa tudi tu niso bili varni, pribežali so na Kranjsko in izbrali si Belo Krajino za novo domovino. Z veseljem je ljudstvo sprejelo begune. Nemški viteški red jim je odstopil cerkve Tri Fare in trifarški samostan. Tako je nastal prvi frančiškanski samostan v Beli Krajini sredi prve polovice 15. stoletja⁶⁾. Nosil je po latinsko ime »Monasterium St. Mariæ ad insulam prope Metlicam.« Tej prvopribegli frančiškanski družini so sledile v Belo Krajino kmalu druge. Samostan trifarški jim je postal pretesen. Da dobe streho tudi novi begunci, zavzeli so se i brata Jurij in Gašper, gospoda črnomaljska, in Andrej Hohenwart, glavar in kastelan metliški (1462—1493), in so zložili denar za

⁶⁾ Chron. Conv. Rud. II—243.

zidanje novega samostana. Zagotovivši tudi potrebno dotacijo, začeli so z delom l. 1467. in je srečno dokončali. Novi samostan je stal na onem mestu, kjer stoji sedaj podružnica podzemeljske župnije poleg Gradaca »Žalostna Mati Božja v klostru«. ¹⁾

Žal, da je ostal od tega samostana spomin le v imenu. Frančiškanom je postala kmalu tudi Bela Krajina preveč izpostavljena turškim napadom. L. 1469. so vdrli Turki nepričakovano v Belo Krajino. O pravem času so se rešili frančiškani iz obeh samostanov v utrjeno Metliko. Turki so požgali Tri Fare in porušili samostan poleg Gradaca. Frančiškani so bili zopet brez strehe. Uvideli so, da jim tudi tu ne bo obstajati. Kar so jim podelile gostoljubne roke, vzela jim je turška sila. Poskusili so, poiskati si varen kraj onstran Gorjancev, izbrali so si tedaj dovolj močno utrjeno Novo Mesto. Novomeščani so jih sprejeli z odprtimi rokami. Dasi je mesto uživalo že od l. 1365. mestne pravice, pa ni imelo še svojega duhovnika, ne svoje duhovnije. Spadalo je mesto pod mirnopoško župnijo. Veseli so bili meščani frančiškanov, ki so se jim sami ponudili, in so jih sprejeli v svoje ozidje. Službo božjo so opravljali frančiškani v skromni kapelici sv. Leonarda (kjer stoji sedanja frančiškanska cerkev), stanovati so pa morali v zasebnih hišah, kar je bilo zanje mučno. Zato so se obrnili s prošnjo na cesarja Friderika IV., naj jim izposluje, da dobe svojo cerkev in samostan. Cesar se je obrnil do ferentinskega škofa Andreja, ki je bil takrat generalni vikarij oglejske očakovine, in mu je naročil, naj ugodí prošnji novomeških frančiškanov. Škof je cesarju vstregel in 31. oktobra 1469 že naročil kostanjeviškemu opatu Tilnu, naj jim odkaže v last staro cerkev sv. Leonarda in naj jih obenem na vse načine podpira, da si zgrade tik cerkve tudi samostan. Leta 1470., 7. jan., jim je izročil Tilen cerkev sv. Leonarda. Cerkev so imeli, a težkoče jim je delala zgradba samostana. Krog cerkve so stale rokodelcev hiše in vrtovi. To je bilo treba kupiti, a denarja niso imeli. V tej zadregi se jih usmili

¹⁾ Valvasor XI—603, 604.

Elizabeta Snopčan, vdova hrvaškega bogataša Ivana Snopčana. Kupila jim je tri vrtove in 8 tik cerkve ležečih hišic. S pomočjo še drugih dobrotnikov so začeli z zidavo in jo v dveh letih dokončali, kar pove napis nad vrati k samostanski porti z letnico 1472. Ta samostan je bil seveda majhen, obsegal je le oni četveroogelnik, v čegar središču stoji sedanji samostanski vodnjak, ki so ga izkopali zajedno z zidanjem samostana. Imenovana dobrotnica Elizabeta je bila Črnomaljka, in sicer sestra prej imenovanih gospodov iz Črnomlja, bratov Jurija in Gašperja. To dokazuje šematizem frančiškanske provincije, ki pravi: *Conventus in Novo Mesto ad s. Leonardum eleemosynis piorum benefactorum in fundo ab Elisabetha de Zhernembl, relicta vidua a Joanne Snopozhan nobili Croata, hunc in finem coëmpto et donato, anno 1472. exstructus fuit.*⁶⁾

Slovstvo.

Prazgodovinske izkopine. Str. 54, 16 podob. Cena 40 h. Tisk zvezne tiskarne v Celju. 1906.

»Zgodovinsko društvo« v Mariboru je izdalo pod tem naslovom drugi zvezek svoje »Zgodovinske knjižnice«. Prvi zvezek nas je poučeval o kronikah, drugi nas seznanja z najstarejšimi dobami človeštva, kamor ne segajo pisani viri, le izkopine so lučice, ki brlé iz teh davnih časov in nam motno razsvetljujejo te sicer temne oddelke človeških dogodkov. In vendar smo veseli tudi teh prič iz tako oddaljenih dob; saj nam kolikor toliko osvetljujejo kulturno stanje tedanjih narodov, čeprav njih imena in njih jezika ne poznamo.

Po kratkem uvodu, ki nam razlaga razdelitev prazgodovinske dobe, nas vodi pisatelj do označevanja posameznih dob: starejše in novejše kamenene, brončene in laténske dobe. Potem nam našteva in očrtuje sledove prazgodovinskih selišč, namreč dupljine, mostišča, gradišča, tabore, kastele in stražarnice, izdelovalnice raznih predmetov, zlasti orožja in opeke, stare ceste in gradišča.

Kdor pa hoče sam preiskavati te dobe, mora raziskavati in kopati, da pride starinam na sled; zato nam pisatelj popisuje ravne grobe, gomile

⁶⁾ Schemat. Provinciae S. Crucis Carnioliae 1906, 20.

in slovanske grobe ter naposled stavi glavna vprašanja, na katera je treba odgovoriti, ko se preiskujejo in nabirajo prazgodovinske starine.

Knjižica je sicer majhna, a po zbranem gradivu dosti obsežna, ker v kratkih popisih mnogo pove. Kdor se v tej stroki želi temeljiteje poučiti, si mora seveda še drugje iskati sveta.

Glede na nazive se knjižica zлага s splošno sprejetimi izrazi, zlasti z Rutarjevimi. Za Flachgräber je rabil Rutar »pliki grobi«, in »ravni grobi« (Izvestja, 1893, 46) naš pisatelj nasvetuje samo »ravni grobi« v nasprotju z gomilami. Še jasneje bi morda bilo »ploski grobi«.

Izraz bronec in brončén, ki je sicer pravilen, nam nič kaj ne ugaja; rajši bi sprejeli z Rutarjem bron, bronast. Hrvatje rabijo bronza (Iveković-Broz: Rječnik, L, 107).

Na str. 9. so tudi nekateri slovenski spisi naštetí. Žal, da ni popolnoma naveden Rutarjev spis: »Prazgodovinske izkopine po Slovenskem«, v Letopisu M. Sl. 1889, str. 1—56, ker je ta spis doslej najpopolnejši o tem predmetu v slovenskem jeziku. Prav tako smo pogrešali obširni spis Jerneja Pečnika: »Prazgodovinska najdišča na Kranjskem« v Izvestjih Muzejskega društva za Kranjsko l. 1904. To omenjamo zlasti zato, ker želimo knjižici tudi na Kranjskem mnogo marljivih čitateljev. Knjižico pa vsem Slovencem priporočamo. V. S.

Četrto izvestje društva za krščansko umetnost v Ljubljani za leta 1903—1906. Ljubljana 1907. V lični knjižici je podalo društvo za krščansko umetnost na 62. straneh poročilo o svojem delovanju v zgoraj omenjenih letih. V knjižici so pa natisnjene tudi štiri zanimive razprave, in sicer je spisal Jos. Dostal članek »O doneskih za topografijo in zgodovino umetnosti na Kranjskem«, Frančišek Avsec poroča o stari kartuzijanski cerkvi v Pleterjah, J. Dostal opisuje šest škofovskih pečatov iz 14. in 15. stoletja in na koncu je sestavek o inventarizaciji cerkvenih umetnin na Kranjskem. Natisnjenih je v knjigi 8 lepih slik, ki pojasnjujejo razprave. Želeli bi bilo, da bi se pomnožilo število članov tega društva, ki izvršuje važno nalogo na umetnostnem polju naše domovine, in da bi se glede publikacij napravila zveza med njim in Muzejskim društvom.

A. K.

Mali zapiski.

*Glagolitica II.*¹⁾ — V zadnji številki »Izvestij« je g. Viktor Steska, ocenjujoč Jeličeve »Fontes«, objavil nekaj citatov iz starih pisateljev, ki omenjajo glagolico in cerkveno-slovanski književni jezik na Kranjskem. Kakor je razvideti iz njegovih izvajanj, je nameraval pokazati, da krivo

¹⁾ Glej »Izvestja« 1906. Zv. 3. in 4.

sodijo tisti, ki menijo, da je bilo staroslovensko cerkveno slovstvo kdaj med Slovenci, ali recimo raje v okviru sedanje kranjske dežele razširjeno. Zato g. ocenjevalec polemizuje zlasti proti mojemu članku v »Katoliškem Obzorniku« (1904 str. 141). — Najpreje bi omenil, da tisti podatki (ki niso popolni), ne zadostujejo, da bi si kdo ustvaril določno sodbo, bodisi v prilog glagolice, bodisi proti njej. Treba je širšega obzorja in natančnejšega poznavanja cerkvenih razmer, da se pride do jasnosti. Raz tega stališča sem v omenjenem članku izkušal raztolmačiti te naše starine in sem zlasti povdarjal, da so ti spomeniki v neki organski zvezi s političnimi in cerkvenimi razmerami, kakršne so vladale pri nas v drugi polovici srednjega veka. To se mi zdi pravo znanstveno postopanje. Kak »deus ex machina«, ki naj razloži, kar je komu zagonetka, se pri resnem znanstvenem raziskovanju ne more vpoštevati. Seveda si nisem prikrival, da je treba pri glagolskem vprašanju še globljih specialnih študij. Saj pride tu v poštev skoraj ves srednji vek, ki je še v zelo gosto temo zakrit. Nekaj podrobnostij sem pozneje dodal (»Kat. Obzornik« 1904. str. 4. in »Izvestja« 1906. str. 30) in marsikaj utegne še kdo drugi dostaviti. Toda iti preko tega vprašanja s tako površno sodbo, kakor jo je izrekel gospod ocenjevalec (str. 171.), se mi zdi neopravičljivo.

Glede posameznostij, ki jih g. Steska navaja v prilog svojemu mnenju, bi ugovarjal najpreje tolmačenju znanega Trubarjevega citata. Primož Trubar piše: »Lubi Slovenci! Vom in nom je vedejoč, da le ta naša slovenska beseda do sedaj mal se nej z latinskimi, temuč le ta krovaška s krovaškimi puhštabi pisala« in g. Steska dostavlja: »Misli torej, da Slovenci doslej niso pisali z latinico, ker sploh niso pisali...« Tu bi pripomnil, da so besede »ker sploh niso pisali« svojevoljen dostavek, o katerem v citatu ni najti sledu. Nasprotno vsakdo dobi iz njega vtis, da se je med Slovenci nekaj pisalo, čeprav ne z latinskimi črkami in v sedanjem slovenskem narečju. — S tem se prav dobro strinja, kar piše Dalmatin: »Also ist auch die windische Sprach, besonders wie sie in diesen Landen gebräuchig, nit vor hundert oder mehr, sondern allererst bei dreissig Jahren nit geschrieben worden«. To se pravi, kranjsko oziroma dolensko narečje se ni pisalo.

Izpričane glagoljaše, ki so na Kranjskem službovali, g. ocenjevalec kratko odpravi, češ, dva sta bila in še ta dva sta bila tujca (Hrvata), torej nista z nami v nobeni zvezi. Tako naziranje ni zgodovinsko. Dokaze imamo, da je prav mnogo Hrvatov službovalo na Kranjskem, in da se ni delala tista razlika med Slovenci in Hrvati, kakor se dela sedaj. Ker niso bile cerkvene in politične meje tako vravnane, kakor so sedaj, je bil stik med obema narodoma mnogo tesnejši. Zato ne moremo govoriti o »tujcih«. Tako sodimo pač v 20. stoletju, niso pa tako sodili naši predniki v 15. in 16. stoletju. — Tudi je zelo krivična sodba, da

sta bila baje proti koncu 16. veka le dva glagoljaša na Kranjskem. V tej zadevi imam klasično pričo. Pred menoj leži namreč seznamek kranjskih župnij in duhovnikov, ki ga je dal napraviti kotorski škof Pavel Bizancij, vikarij akvilejskega patriarha Janeza Grimanija, l. 1582, povodom svoje vizitacije na Kranjskem. O tem velevažnem spomeniku, ki sem ga našel v Vidmu, hočem pozneje v posebnem članku obširneje razpravljati. Za sedaj naj navedem g. kritiku le nekaj »tujcev« Hrvatov in glagoljašev. Cirknica: župnik Vincenc Peng (ali Penger) iz Buzeta (»ignorante«); Sv. Križ pri Kostanjevici: kapelan Pavel Fetič, (»croato« ignorante). Kostanjevica: vikar Martin Brajkonjič »croato«, kapelan Pivešić iz Motovuna (»ignorante«). Bela cerkev: Anton Dunšinič iz Krka (de Veglia). Novo Mesto: Jurij Gušič iz Strnišnic, Anton Vuranac iz Zagreba, kapelan Gašper Gorišič iz Strnišnic. Šmihel pri Novem Mestu: Luka Svetkovič (»croato« ignorante). Dobrnič: Matija Jošić iz Kastava. Šmarije: Šimen Ling iz Kostanjevice. (Omenjam ga zato, ker je glagoljaša Andreja Linga posvetil l. 1589. škof Janez Tavčar. Sklepati bi smeli, da sta bila oba iz Kostanjevice in glagoljaša.) — O vseh teh poroča Pavel Bizancij, da so »imperiti«, »ignorantes«. Veliko izmed njih je osebno kvalifikovanih s kako pripomnjo. Splošno pa pravi o njih vizitator, da ne razumejo latinščine. — Pripominjam pa, da to še ni celotni seznamek, ker pri nekaterih še nisem na jasnem glede topografije. V Kranju je zabeležen l. 1492. kapelan Gregorij iz modruške škofije (Vizit. poročilo Jakoba Valeresso), itd. Dokazov, da so prihajali k nam glagoljaši iz Hrvaškega, je torej dovolj, le globlje je treba raziskavati. Vzpričo njih pa še govoriti o nekem knjigovezu, ki bi bil prinesel 40 glagolskih kodeksov v deželo, je gola ironija. O priliki še kaj več. Dr. Josip Gruden.

K životopisu o. Marka Pohlina. O tem znamenitem rojaku je že mnogo napisanega, več nego o marsikaterem drugem slovenskem pisatelju, a vendar je treba zadelati še nekatere vrzeli v njegovem životopisu. Menim, da vstrežem bodočemu životopiscu Pohlínovemu, ako navedem izvadke iz diskalceatske rokopisne kronike, hranjene v ljubljanskem Rudolfišču. Napis jej je: *Vrsprung Anfang und Eingang RR. PP. Eremit. Discalceat. S. P. Augustini in dafs Hertzogthumb Crain. 1642.* Pisana je večinoma v nemškem jeziku, le tam pa tam je kaka latinska beležka ali prepis latinske listine. Tu stoji natančen slovenski prevod vseh tistih mest v kroniki, kjer je imenovan o. Marko Pohlín:

Dne 28. velikega srpana 1763 na praznik našega presvetega očeta Avgušтина nismo povabili nobenega tujega propovednika; ob 7. uri zjutraj je propovedoval o. Marko, prazniški propovednik.

Dne 7. listopada 1763 zjutraj (je propovedoval) po slovensko (crainerisch) o. Marko à S. Antonio Paduano, redni slovenski prazniški propovednik (Feuertagprediger).

Leta 1764. navaja kronika vso obitelj (Familia) oo. Avguštincev diskalceatov tu pri Sv. Jožefu. Vseh očetov s prijorjem vred je bilo 19 in 6 bratov. Na 14. mestu stoji: P. Marcus à S. Antonio — Altersjahr: 29.

Dne 19. sušca 1767 popoldne je zopet propovedoval po slovensko naš redni prazniški propovednik o. Marko à S. Antonio Pad.

Dne 26. malega srpana 1767 t. j. na sv. matere Ane god zjutraj je propovedoval domači prazniški propovednik o. Marko.

Dne 22. malega travna 1769 se je pričel pokrajinski kapitul na Dunaju. Razen prijorja in subprijorja je bil izvoljen za nedeljskega propovednika o. Marko à S. Antonio, bivši prazniški propovednik.

Dne 27. prosinca 1770 god sv. Zlatousta. Na čast tega svetnika in zavetnika propovednikov je o. Marko à S. Antonio Pad., navadni slovenski nedeljski propovednik, dal po gospodu Antonu Cebeju (Zebei) naslikati podobo tega svetnika, ki so jo namestili pri oltarju sv. Ivana evangelista.

Dne 5. rožnika 1770 je bila ob 8. uri sv. maša z blagoslovom, ki so jo najeli nosci Jožefove bratovščine; bral jo je o. Marko, ker je med mašo njegov poučevanec veroizpoved storil, namreč Ivan Jurij Wehrbag, rodом iz Ludwigsburga pri Stutgartu na Württembergem, krščen v Lindhartu, star 19 let; njegovi priči sta bila gospod Ignacij Fridel in gospod Ivan Možič (Moschitsch), meščanska trgovca; maša z blagoslovoma je bila brez orgljanja in brez rožnega venca.

Dne 9. kimavca 1770 so praznovali ta dan v Ljubljani oo. avguštinci de Larga manica slavnost premeščenja podobe Marije dobrega sveta z moške na žensko stran in so za propovednika povabili o. subprijorja Salezija in o. Marka.

Božič 1770. Po noči med veliko mašo sta maševala drug za drugim o. Marko in o. Fortunat; opravila sta vsak le po eno mašo.

Dne 21. velikega travna 1771 je propovedoval zaradi devetdnevnice (sv. Ivana Nep.) pri Sv. Petru o. Marko, nedeljski propovednik.

Dne 4. kimavca 1771 na sv. Rozalije dan sta propovedovala pri Sv. Rozaliji ob 7. po slovensko o. Marko in ob 9. po nemško o. Aleksander a S. Mart.

Na sv. Ivana evang. dan 1771. Ob 9. je izostala nemška propoved, ker ni bilo poslušalcev; popoldne je imel propoved o. Marko, nedeljski propovednik.

Meseca malega travna 1772. Za časa kapitula je bil temu samostanu za prečastnega vikarija izvoljen o. Marko à S. Antonio, nedeljski propovednik.

In Vigilia Patrocinii S. Josephi 1772 je imel litanijske s 4 svetnimi mašniki in dijaki č. o. vikarij. Z istim službenim naslovom omenja

diskalceatska kronika o. Marka, poslujočega na službi božji dne 16. velikega travna 1772, in vigilia dedicationis ecclesiae, in festo dedic. 1772 in dne 31. velikega travna 1772.

Dne 13. rožnika 1772 na sv. Antona Pad. dan sta imela propovedi pri čč. oo. frančiškanih o. Marko nedeljski ob 10. nemško in o. Fortunat prazniški (propovednik) ob 7. slovensko.

Dne 31. malega srpana 1772 na sv. Ignacija god sta propovedovala v kolegiju tovarštva Jezusovega ob 7. o. Marko, naš navadni nedeljski propovednik, ob 9. pa nemško o. Onufrij, Lector actualis moralium. — God sv. Ignacija je o. Marko Pohlin že leta 1770. poveličal s slovenskim govorom v jezuitski cerkvi sv. Jakoba, kar je prezrl diskalceatski kronist, a je zabeležil jezuitski pisec Dijarija. O. Marka ne imenuje naravnost, pravi mu: Augustinianus Discalceatus novissimae grammaticae carniolicae Auctor.

Konec kimavca 1772 stoji v kroniki ljubljanskih diskalceatov tale beležka: Prav konec tega meseca je tudi z največjim trudom (auf das mühsambste) dovršil naš o. Marko à S. Onuphrio (zmotoma, namesto à S. Antonio Pad.), pravi slovenski nedeljski propovednik, spis Compendaria (!) descriptio De Ortu, Progressu, Fatis, Memorabilibus Conventus Labacensi (!), ki ga je naša višja oblast na Dunaju zahtevala in se jej je ta spis tja poslal. Kdor hoče to brati, glej hišni zapisnik (Haus Protocoll) 2. del fol 1. et seqq. (To je delo, ki ga navaja o. Marko Pohlin v »Bibliotheca Carnioliae« str. 35. med svojimi rokopisi: k) Compendaria commemoratio ortus, progressusque conventus Augustinianorum Discalceatorum ad S. Josephi Labaci ad vias regias, ejusque Virorum illustrium etc. Ms. et reperitur in Vol. II. Protocoll ejusd. conventus transscripta, cujus extractum allegat P. Marianus in suae Austriae sacrae T. V.)

Dne 18. malega srpana 1773, v nedeljo, se je pričela devetdnevica sv. matere Ane; ob 7. zjutraj je propovedoval naš navadni nedeljski propovednik o. Marko.

Dne 25. malega srpana 1773 na sv. Jakoba god, ki je bil v nedeljo, je propovedoval ob 7. zjutraj naš navadni nedeljski propovednik o. Marko.

S koncem malega srpana 1773 neha diskalceatska kronika. V oddelku, kjer se nahajajo prepisi ustanovnih listin, stoji pod kopijo Dolenčeve ustanove ob datumu 7. malega travna 1774 zadnjikrat v tej knjigi ime: P. Marcus à S. Ant. Pad.

Iz pravkar navedenih podatkov je razvidno, da je deloval o. Marko Pohlin v Ljubljani izza leta 1763. izprva kakor prazniški, a pozneje kakor nedeljski propovednik in vikarij diskalceatskega samostana. Ta samostan — stara, dopotresna bolnica — je stal ob razcepu

sedanje dunajske in Marije Terezije ceste. Temu delu ljubljanskega predmestja so še pred dobrimi sto leti rekali »na Ajdovščini«. Tu v Ljubljani bivajočega se je o. Marko sam priznaval na nekaterih svojih delih n. pr. na naslovnem listu 1. izdaje »Kraynske Grammatike« leta 1768., ko se je podpisal »P. Marcus, a S. Antonio Pad. des uralten Eremiten Ordens der Augustiner Discalceaten Professer Priester bey St. Joseph auf den Landstrassen; na »Marianskem Kempensarju« leta 1769. stoji: »od P. Marca od S. Antona Paduansk. Ordna teh bossen Augustinarjov (szer Diskalceatov imenuvaneh) per Zirqvi S. Jofhefa na velikeh zefah vondane«. Veliki cesti sta sedanji Dunajska in Marije Terezije cesta, ob katerih razkrižju na Ajdovščini je stal diskalceatski samostan s cerkvijo sv. Jožefa. (Izraz »auf den Landstrassen« na naslovnem listu »Kr. Gr.« je zavel gospoda pisatelja članka v lanskih »Izv.« str. 134., da je mislil na dunajsko »Landstrasse«, kar pa je napačno; Pohlino »auf den Landstrassen«, »na velikeh zefah« in »Labaci ad vias regias« [prim. gorenji navedek iz »Bibl. Carn.«] so istoznačna imena kraja, kjer je stal diskalceatski samostan v Ljubljani.)

Kdaj je prišel o. Marko Pohl in v Ljubljano? V »Bibl. Carn.« str. 34. piše sam o sebi: »Augustinianus Discalceatus factus, Viennae in conventu aulico universam Theologiam absolvit: mox Concionator Labaci ad vias regias constitutus, abinde a. 1775 ad officium Magistri Clericorum studentium Ordinis Viennam avocatus.« Diskalceatska kronika, ki sem jo gori v misel jemal, svedoči, da je bil meseca listopada 1762. pri Sv. Jožefu v Ljubljani za prazniškega propovednika še o. Viljem (p. Guilelmus); tedaj še ni bilo tu o. Marka. Le-ta se prvič izrečno navaja v kroniki, kakor smo videli, dne 28. velikega srpana 1763. A iz okolišnosti, da ga je premestil v Ljubljano redovni kapitul, ki je zboroval vselej po veliki noči, smem sklepati, da je došel o. Marko Pohl in v svoje rojstveno mesto spomladi leta 1763. Za svojega prvega bivanja v ljubljanskem diskalceatskem samostanu (1763—1775) je izdal o. Marko ednajst slovenskih knjig — prvo leta 1765. — in prevod cesarskega patenta o vojaškem popisovanju in o zglasilnicah. Izmed teh knjig sta bili dve: »Limbar med ternam« in »Ta male katechismus« natisnjeni na Dunaju in sicer leta 1768. t. j. tistega leta, ko je izšla Pohlina slovnica, ob katere izdaji je bival o. Marko v Ljubljani, kar je jasno iz naslovnega lista »Kr. Gram.« in iz odgovora kritiki Matija Chöpa, (spisani na Dunaju dne 26. vinotoka 1768 in izdani »5. Wintermonats«), datovanega: Laybach den 26. Wintermonats (torej prav istega meseca, ko je izšla Chöpova kritika ob dunajskem Diariju); konec odgovora je podpis »Fr. Marcus a S. Ant. Pad. des Eremitenordens der Augustiner Discalceaten Profefs Priester zu Laybach bey St. Joseph gewöhnlicher Feyertagsprediger«. Natisek omenjenih dveh knjig je vtegnil namestu

pisatelja, bivajočega v Ljubljani, oskrbeti brat Jožef Pohlin, ki je bil nekaj časa vikar blizu Dunaja, a pozneje je posloval v dunajski nadškofijski pisarni in hkratu kakor propovednik v stolni metropolitanski cerkvi; naposled je bil za kurata pri Sv. Štefanu na Dunaju (»Bibl. Carn.« 42).

O. Marko Pohlin je bival nato izven Ljubljane šest let (1775—1781). V tej dobi se opaža nekaj presledek v njegovem knjižnem delovanju. Iz leta 1774. do 1781. ni izdal o. Marko nobene slovenske knjige, bil je pač preobložen z drugimi posli. V Ljubljano se je vrnil najbrže spomladi 1781. Pod predgovorom »Temu malemu Besedishu treh jesikov« stoji datum: V Lublani na 24. dan Velikega Serpana 1781. V ljubljanskem »menihovšu« se je zopet lotil peresa. Druga doba Pohlinovega bivanja na Ajdovščini obsega samo tri leta (1781—1784). Dve leti predno je bil zatrt ljubljanski diskalceatski samostan, je o. Marko Pohlin za vselej ostavil Ljubljano.

L. Vrhovnik.

Kako so l. 1809. snažili ljubljanski grad. Ljubljanski grad, ki je sedaj mestna last, se polagoma preureja, snaži in olepšava na vseh koncih in krajih. Za časa francoske okupacije je bil ljubljanski grad trdnjava (fort) in okrožni glavar Vilhar (Wilcher) ga je bil dal očistiti razne nesnage na tako izviren in radikalen način, da se ž njegovim snažilom moderni »Vacuum Cleaner« ali »Atom« niti od daleč ne more primerjati. Objavljam kar original Vilharjevega ukaza, ker se morebiti utegne kdo še poslužiti snažilnega sredstva, ki so ga rabili pred skoro sto leti. Ukaz se glasi:

»An den Stadtmagistrat allhier!¹⁾

Zum Dienst des hierortigen Herrn Genie-Comandanten ist gleich auf der Stelle ein Reitpferd beizuschaffen, welches gesattelt bereit stehen muss. Morgen den 12ten d. M. sind auf den Schlossberg 40 Weibspersonen mit Kehrbösen punkt um 6 Uhr früh beyzustellen, dann 30 oder 40 Stück von Wollvieh (ovce, opazka moja) auf das Fort treiben zu lassen. Diese können von den hiesigen Metzgern hergenohmen werden, und werden dann nach einer Zeit von 3 Stunden wieder ausgestellt werden, sobald solche die Flöhe an dem Schlossberg, wozu sie bestimmt sind, an sich gezogen haben. Kreisamt Laibach am 11ten Oktober 1809. — Wilcher m. p. Kreishauptmann«.

A. Aškerc.

Vojna kontribucija na Kranjskem l. 1809. Načelnik »provi-zorne vlade«, baron Lichtenberg, je bil izdal l. 1809. 12. junija »circulare«, ki se je ohranil v ljubljanskem mestnem arhivu samo z nemškim tekstom. V tem circularju²⁾ naznanja, da so Francozi naložili kranjski deželi vojne

¹⁾ Francoski akti. Fasc. 28, akt 37.

²⁾ Fasc. 28, akt 40.

} »Francoska doba«.

kontribucije dva in pol milijona frankov, ki se morajo izplačati v enem mesecu v treh obrokih. V okrožnici stoji dalje: »Auf das Ratum ist man einstweilen gezwungen: 1 tens: eine einfache Personalsteuer à 30 kr. per Kopf von Alter über 15 Jahre. 2 tens: die für das laufende Jahr 1809. bereits ausgeschriebene Realitätensteuer mit 126 pro Cento. 3 tens: die vierfache Klassensteuer, einstweilen nach den vorjährigen Fassionen, wobey aber in der Folge mit mehrerer Genauigkeit fûrgewandten werden wird, mit dem Beysatze auszuschreiben, daß in der Stadt binnen drey Tagen ab intimato, auf dem Lande aber binnen 6 Tagen bey sonstiger Militärexecution die Zahlung geschehen solle.«

A. Aškerc.

Požari v Metliki. Mesto Metlika je preživelo že hude stiske. L. 1646. je silna kuga pomorila nad 1200 ljudi. v mestu in župniji. Turki so mesto nekaterekrat požgali, popolnoma l. 1429 in 1578. To omenja že Valvasor. Dveh pa sam ni dočakal. Krstne knjige v metliški župniji se začenjajo z 28. oktobrom 1705. Na prvem listu te krstne knjige se čitajo besede: »Incendium universale, quo urbs, arx, commenda et ecclesia deflagavit.« Enaka nesreča je obiskala mesto okrog l. 1790., ki je upepelila celo mesto. O tem piše Hoff v svojih »Gemählden vom Herzogthum Krain« 1808. II. del str. 88, da je kupil ljubljanski gostilničar Jožef Savinšek od zagrebškega kapitula l. 1792. metliško grajščino za 40.000 gld. in spravil v prvotni stan metliški grad, ki ga je bil razdejal nekaj pred kupnim letom požar. Tekom enega stoletja je tedaj ogenj uničil mesto dvakrat.

Leopold Podlogar.

Doslej neznan nagrobni spomenik v cerkvi sv. Petra v Ljubljani so odkrili, ko so te dni odstranili staro, že davno nerabljeno izpovednico, slonevšo ob steni med velikimi in stranskimi vhodnimi vrati. Z dolenjim koncem je spomenik vzdan v tleh; spodnji del njegov je skrit z zadnjimi vrsticami napisa vred. Letá slove:

Hie ligt pegraben der
edel vnd vest Hans Pehem
ro: key: may: & c. gewester
verwalter der havbtman
schaft Wihitsch der den
XIII. tag marzi des MD
LXXVIII. jars in Got vers
chiden dem vnd vns
. . . der . . .

Napis je narejen z latinskimi majuskuli. Nad njim je grb razdeljen na štiri dele; zgornja leva in spodnja desna četrtnika kažeta po dve navzkriž položeni puščici; zgornji desni in spodnji levi četrtniki sta vtis-

njena znaka v obliki pošev ležečega *4*. Iznad grba se dviga šlem z vrvcu v dve stremeni spleteno krog vratu, nosečo štirioglat medaljonček. Nad šlemom, okroženim z listnatimi okraski je krona, iz katere moli pol medvedjega trupla držečega zastavo, označeno z dvema navzkriž ležečima puščicama. Kameniti nagrobnik obrobjen z dvema lezenama, iznad katerih se dviga ob dveh zaokroženih stebričih lepo vzpet lok, je štirioglat in je 1 m 48,5 cm visok in 84,5 cm širok. Razen neznatne poškodbe na šlemu je opisani spomenik, kolikor ga je vidnega, dobro ohranjen, a bati se je, da se ne pohabi, ker je vzdán ob tleh. Najprimerneje bi bilo, ako bi se vzel iz dosedanje pozicije in vzdál v stranski cerkveni hodnik poleg drugih starih šentpeterskih nagrobnih spomenikov. I. V.

Ljubljanski škof Ivan Tavčar pospeševatelj protilutrovskega tiska. Tomaža Hrena prednik, škof Ivan Tavčar, je vladal ljubljansko škofijo sedemnajst let. Dasi je večinoma bival izven Ljubljane, izprva v Gornjem Gradu, pozneje izza leta 1584. kakor deželnega kneza namestnik v Gradcu, je vendar marsikaj ukrenil, da se je v naši domovini jela krčiti Lutrova vera. Tem vrsticam ni namen opisavati delovanja škofa Tavčarja naperjenega zoper luterance; opozore naj le na dejstvo, da je imenovani vladika pospeševal katoliški tisk kot izdatno sredstvo, da se opovržejo luteranske zmote. V knjižnici ljubljanskega muzeja se nahaja redka knjiga v mali osmerki, štejoča (VIII) + 321 + (XXII) strani. Naslov jej je: Der Euangeli-|sche Wetter Han: | Das ist: | Vngleiche Reden, Martini Lutheri, | Von den fürnembsten Artickeln | Christlicher Religion. | (Vinjeta predočuje dva petelina zraščena; glavi, gledajoči na nasprotno stran imata odprta kljuna; leva glava kliče: Ja, desna: Nein, kar je oboje natisnjeno ob robu vinjete.) Pod vinjeto stojita rek sv. Jakoba in letnica: Ein Mann eines zwifaltigen Gemüts, | ist | vnbeständig in allen seinen wegen. Jac. 1. | M.D.LXXXVII. Kakor vsa knjiga je tudi navedeni naslovni list natisnjen z gotico — poslednji deloma z rdečo barvo. Druga stran naslovnega lista nosi z vencem obkoljeni stih: Der zu eim Ding sagt Ja vnd Nein, | Bey dem ist Gläub vn Trawen klein. | Ein solcher Mann der Luther war, | Wie difs Büchlein beweiset klar. | So er dann nur ein Wetter Han, | Vor ihm sich hüte jederman. Ta »Evangeljska veternica« prinaša protislovju povzeta iz Lutrovih spisov naštetih konec knjige. Ob posameznih verskih resnicah se navajajo najprej izreki Martina Lutra, ki jim pritrjujejo, in nato izreki, ki jih pobijajo. Ob vsakem izreku je zabeleženo, odkod je vzet. Razen omenjene vinjete se nahaja v dodatku knjigi še neki lesorez; to je podoba Martina Lutra s sedmimi glavami in z napisom: Mart. Luth. Septiceps. To podobo komentuje pikra latinska satira v distihih z napisom: Descriptio et explicatio septicipitis Lvtheri, eivsqve delineatio, ex scriptis D. Coclei. V površnih potezah pravkar opisano polemiško knjigo dela zanimivo priporočilo,

ki se nahaja na njeni 3. in 4. nepag. strani. Priporočil jo je z iskreno besedo ljubljanski škof Ivan Tavčar; on je tudi pomagal temu delcu na dan. Njegovo priporočilo slove: Johann von Gottes Genaden / Bischoff zu Laybach / etc. | NACH dem | gegenwärtiges | Büchlein mir | durch einen ge- | lehrten | auch ey- | ferigen Catholischen Christen | | meiner besonder guten Freunden | einen | zugeschriben vund verehret | worden: Hab ich dasselbig | wann | es offen an das Liecht kommen | solte | dafs es in der Gemeyn vil | Nutz / Frommen | vnd Frucht | schaffen wurde / befunden. Dero- | wegen ich solches / zu Bekerung | der Verfürten / Warnung der beständigen rechtglaubigen Chri- | sten / vnnd also menig- klich zu gu- | tem Gebrauch inn offnen Truck | an Tag kommen lassen / vnnd je | nicht verhalten wöllen: Verhof- | fens menigklich werde dardurch | die falschen / schädlichen Wetter | Hanen an ihrem Geschray erken- | nen / vnnd sein Seel vor ihnen zu- | bewaren lernen. Vale. Zu Grätz | | am Sontag Laetare / Nach der | gnadenreichen Geburt Christi | im 1587. Jar. — Sestavitelj knjige, ki ga zove škof učenega in gorečega katoličana ter svojega predobrega prijatelja, ni nikjer imenovan. Tiskar in kraj tiska sta zabeležena prav na koncu knjige: Getruckt zu Ingolstat / bei | Wolfgang Eder.

I. Vrhovnik.

Slika sv. Janeza Nepomuka v kapelici gradu Tustan pri Moravčah, naslikal Leopold Layer. V koledarju katol. tiskovnega društva v Ljubljani za l. 1903 (str. 125—133) je priobčil Viktor Steska, premarljivi raziskovalec na polju zgodovine domače umetnosti, životopis slikarja Leopolda Layer-ja (roj. 20. nov. l. 1752. v Kranju, umrl istotam l. 1828.), naštel pač večino njegovih del (slik na presno, altarnih slik, križevih potov, portretov itd.) in izrazil željo, da bi se po možnosti izpopolnil zaznamek Layerjevih slik. Ustrezam tej želji in prinašam popis Layerjeve slike, ki ni navedena v Steskovem životopisu. To je altarna slika v kapelici gradu Tustan pri Moravčah na Gorenjskem. Kapelica je posvečena sv. Janezu Nepomuku, iz čegar življenja nam predstavlja Layer posebno važen prizor. Sv. Janez Nepomuk, z znanim klasiškim obrazom, kleči v mašniški opravi; duhovska kapa in molitvena knjiga ležita pred njim na tleh. Pogled ima uprt v Mater božjo z detetom Jezusom v naročju; okrog Marije je videti venec angelcev, katerih eden drži prst na ustih in prinaša v desnici sv. Janezu palmo mučeništva. V desnem kotu slike spodaj se boči nad Vltavo Karlov most; v ozadju se dvigajo mestni stolpi, na mostu pa stoje trije rablji, ki so zagnali pravkar svetnika v deročo reko; sv. Janez je naslikan, kako leti z razprostrtimi rokami v vodo. Slikar je imel pri osnutku gotovo pred očmi kako potezo iz življenja sv. Janeza; svetnik je posebno častil Mater božjo; ker je čutil, da ga čaka mučeniška smrt, je romal v Boleslav, se priporočil pred ondoto slovečo podobo Matere božje varstvu nebeske kraljice in

se pripravil za poslednji boj. In kar je videl sv. Janez v goreči molitvi v duhu pred sabo, to je hotel upodobiti slikar na strani s tem, da je tudi naslikal smrt sv. Janeza. Vrlo se je posrečila slikarju kompozicija; barve so srečno izbrane, ljubka so lica angelov; obraz sv. Janeza je tak, kakor ga večkrat vidimo na drugih podobah njegovih. V levem oglu slike se je podpisal umetnik, kar sicer ni bila njegova navada, in pristavil svojemu podpisu (Leop. Layer) tudi letnico: A 1825. Napravil je torej sliko tri leta pred svojo smrtjo. Slika je jako dobro ohranjena. Sv. Janeza Nepomuka v grajski kapelici v Tustanu je brezdvomno prištevati med boljša dela našega mojstra — Leopolda Layer-ja.

Makso Pirnat.

Portret slikarja Leopolda Layer-ja. Po naročilu Narodne Čitalnice v Kranju je naslikal g. Matija Bradaška, slikar v Kranju, portret znamenitega kranjskega rojaka, slikarja Leopolda Layer-ja, in sicer v merilu 66 cm z 48 cm. Bradaška si je vzel za vzorec Layerjev avtoportret, ki je last g. Antona Koblarja, dekana v Kranju. Layer je naslikal sebe in svojo ženo na majhen karton ovalne oblike. Po sliki soditi je bil Layer tedaj star 55 do 60 let. Opravljen je v črn jopič, podoben surkam, ki so jih nosili svoj čas tudi pri nas kot pristno slovansko narodno nošo; jopič ima po tedanji navadi visok ovratnik; pod ovratnikom je videti črna ovratnica. Posebno imponira na portretu visoko Layerjevo čelo. Kdor vidi to čelo, spozna takoj, da ima pred sabo moža nenavadne nadarjenosti in duhovitosti. V desnici drži Layer šestilo, ki je nastavljeno na bel papir. Bradaška se je točno držal Layerjevega avtoportreta. Samo v desnico mu je dal namesto šestila čopič, v levico pa paleto z barvami. Par strokovnjakov si je vgledalo Bradaškov portret in se izrazilo jako ugodno o njem. Seveda moderne manire zastoj iščemo pri Bradaški; tuja mu je secesija; Bradaška slika kakor so slikali dobri mojstri stare šole, katerih dela nam pa vedno vrlo ugajajo. Bradaškov portret bo delal čast na vsak način galeriji slavnih Kranjcev, katero misli ustanoviti „Narodna čitalnica“ v Kranju. — Pri tej priliki omenimo, da se je Leopold Layer narisal tudi s svinčnikom, in sicer v svoji najboljši moški dobi. Dotična risarija je bila preje last g. Matije Bradaške, ki je po njej tudi zase napravil majhen Layerjev portret, sedaj pa jo hrani, če se ne motimo, g. Karel vitez Strahl, c. kr. sodni nadsvetnik deželnega sodišča v pokoju v Stari Loki.

Makso Pirnat.

Odborova seja »Muzejskega društva za Kranjsko« 10. jan. 1907 v zemljepisnem kabinetu c. kr. višje realke v Ljubljani. Predsednik c. kr. dež. šolski nadzornik Frančišek Levec opomni, da treba določiti dan za občni zbor. Najprej se določi 8. februar; a ker imajo tedaj profesorji največ opravila radi konca I. šolskega tečaja, se pozneje določi 11. februar. Dalje opomni, da se bo dal predlog prof. dr. Jak. Žmavca morda

vendarle izvesti, če bo »Slovenska Matica« dovolila vporabo druge društvene sobe. Občni zbor bo pa že lahko v teh prostorih.

Blagajnik prof. Milan Pajk poda nato račun o lanskem letu in pojasni posamezne točke.

Prof. Fr. Komatar prečita privatno pismo glede »Časopisa« in glede vzajemnosti z »Zgodovinskim društvom« v Mariboru.

Sklenilo se je, da se natisne K. Stefanovega spisa »Geschichte der Entstehung und Verwaltung der k. k. Studien-Bibliothek in Laibach« še posebej 100 izvodov, ki se bodo oddajali à 2 K. — Na občnem zboru bo potrebno voliti enega pregledovalca računov in enega odbornika.

Občni zbor »Muzejskega društva za Kranjsko« se je vršil dne 11. februarja ob šestih zvečer v prostorih »Slovenske Matice« na Kongresnem trgu. — Predsednik deželni šolski nadzornik Fr. Levec je otvoril zborovanje, pozdravil navzoče zborovalce in dal besedo tajniku. Tajnik, ravnatelj kn.-šk. pisarne Viktor Steska, prečita poročilo, iz katerega posnamemo sledeče podatke: Lanski občni zbor »Muzejskega društva za Kranjsko« je bil 16. februarja 1906 v konferenčni sobi I. državne gimnazije v Ljubljani. V odboru se je izvršila samo ta izpremema, da je bil izvoljen prof. Jakob Žmavc, ker je dr. Jos. Kosler vsled bolehnosti izstopil iz odbora. Odborove seje so bile 16. februarja, 29. novembra 1906 in 10. januarja 1907. Društvo je v tej dobi izdalo »Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko« letnik XVI., ki ga je uredil dekan Anton Koblar, in Mitteilungen, letnik XIX., ki ga je uredil prof. Francišek Komatar. Ker smo imeli lani le 173 rednih članov in poleg tega 29 naročnikov na »Izvestja« in 1 na »Mitteilungen«, se je odbor posebno potrudil, da bi si pridobil več prijateljev in podpornikov. Radi tega se je obrnil na razna društva in oblasti ter je razposlal na razne osebe nad 300 vabil; posamezni odborniki so pa še posebej priporočali društvena lista. Ne moremo se pa pohvaliti s posebnim uspehom. Novi člani so bili objavljeni v društvenih glasilih. Bilo jih je 38. Ni sicer veliko število, vendar pa je napredek in torej upanje za boljšo bodočnost. Nenavadno veliko članov pa nam je v minolem letu pokosila smrt. Naj omenim Josipa Lukmanna, predsednika »kranjske hranilnice«, njegovega brata Karla Lukmanna, ravnatelja »kranjske obrtne družbe«, prošta dr. Jan. Kulavica, Josipa Pfeiferja, deželnega svetnika v p., in našega večletnega računskega pregledovalca in stolnega dekana Andreja Zamejca. Blag jim spomin! Društvo ima zdaj poleg 1 častnega člana in 2 dopisujočih, 194 rednih, naročnikov na »Izvestja« 24, na »Mitteilungen« pa 1. Glede zamenjave društvenih glasil, se je zgodila izpremema v tem, da smo se omejili na manjše število društev, zlasti radi tega, ker je »Slovenska Matica« z nekaterimi društvi v zvezi in vsakdo lahko pri »Slovenski Matici« bere liste, ki jih ta društva izdajajo. V zvezi smo zdaj s 122. društvi. Deželni

muzej Rudolfinum je prejel od našega društva l. 1906 137 knjig. G. Peter pl. Radič je obhajal 26. septembra 1906 svojo sedemdesetletnico. Odbor mu je ob tej priliki častital. V minulem letu so naklonili našemu društvu znatne prispevke: c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk, deželni odbor vojvodine Kranjske. C. kr. ministrstvo je tudi namignilo, da utegne poslej svoj prispevek povišati. Kranjska hranilnica je pa že lani precej več podarila. — Če se nam posreči, da se še število članov pomnoži in da bodo sotrudniki marljivo sodelovali, smemo gledati zaupno v prihodnost. Predsednik povabi navzoče, da v znak žalosti nad umrlimi člani vstanejo s sedežev. — Blagajnik prof. Milan Pajk je nato pojasnil društveno finančno stanje. Članarina in naročnina na Izvestja in Mitteilungen je znašala preteklo leto 1156'10 K. Podpor je društvo dobilo od naučnega ministrstva 400 K, od kranjskega deželnega zbora 800 K, od Kranjske hranilnice 500 K, med temi 200 K pod pogojem, da društvo izda zgodovino licealne knjižnice, ki jo je spisal bibliotekar Konrad Štefan. Ista je dala za raziskavanje arhivov po kranjski deželi 150 K. Za starejše letnike društvenih glasil se je izkupilo 71'05 K. Dohodkov je torej bilo 3078'15 K. Med stroške je šteti primanjkljaj za leto 1905 1419'65 K, tisk Izvestij 660'40, tisk Mitteilungen 746'25 K, vezava Izvestij za l. 1904 in 1905 K 86'20, za leto 1906 44'20 K, uredniške in pisateljske nagrade 1172 K, nagrada za raziskavanje arhivov uredniku Mitteilungen 150 K, sluga 58 K, pisarna in ekspedicija 73'84 K, vsi stroški skupaj 4410'54 K. Ako se primerjajo dohodki in stroški, imamo primanjkljaja 1332'39 K. Primanjkljaj je sicer še precejšen, a se je od lani že izdatno znižal in se bo v nekaterih letih mogel popolnoma sanirati. Nekoliko članov je še na dolgu s članarino. Župnik Ivan Vrhovnik je račun pregledal in ga našel popolnoma v redu. Ker je umrl drugi preglednik računov, deželni svetnik Pfeifer, je bil izvoljen za preglednika oficijal južne železnice Podkrajšek. Vsled bolehnosti se je kot odbornik odpovedal prelat Jos. Smrekar. Na njegovo mesto je bil izvoljen prof. dr. Josip Gruden. Predsednik je izrazil željo, naj se dolgoletnemu odborniku prelatu Jos. Smrekarju izrazi zahvala za njegovo sodelovanje pri društvu. Na pismeni predlog kustosa dr. Valterja Šmida, sta bila za častna člana izvoljena dr. Fran Kos, c. kr. prof. v Gorici, in vseučiliščni profesor dr. Arnold Luschin pl. Ebengreuth v Gradcu; prvi, ker je s svojim neumornim raziskavanjem najstarejše slovenske zgodovine in s svojimi študijami pojasnil prvotne razmere naših pradedov in v »Gradivu« vstvaril našim zgodovinarjem trdno podlago starejše slovenske zgodovine; drugi pa, ker je razbistril naše srednjeveške razmere v marsikateri temeljiti razpravi in s svojo zgodovino numizmatike pospešil zgodovino srrdnjeveških gospodarskih razmer. Prof. Ilešič je glede drugega zahteval pojasnila o njegovih posebnih zaslugah za društvo. Ko sta predsednik Levec in blagajnik M. Pajk zasluge pojasnila, sta bila oba

predlagana izvoljena za častna člana. — Prof. Jakob Žnave je prosil pojasnila glede prostora, kjer bi se mogli shajati, oziroma čitati društvene knjige. Predsednik Fr. Levce opomni, da je društvo imelo prej na razpolago sobo v deželnem muzeju Rudolfinumu. Vsled potresa je pa oni prostor oddan licealni knjižnici. Prostor za društvo posebej najemati bi bilo predrago, zato se bo odbor obrnil na gospodarski odsek »Slovenske Matice«, ko bi ta dovolil, da se vporabi druga soba v označeni namen. Ta odgovor so vzeli navzoči z zadovoljstvom na znanje. Prof. dr. Fran Ilešič vpraša, kako je razmerje med »Zgodovinskim društvom v Mariboru« in »Muzejskim društvom za Kranjsko«. Tajnik V. Steska pojasni, da se je »Zgodovinsko društvo v Mariboru« obrnilo na »Muzejsko društvo« z vabilom, naj bi oboji društvi stopili v ožjo zvezo in da bi člani društvena glasila dobivali medsebojno za polovično ceno. Odbor »Muzejskega društva« je ta predlog sprejel in to naznanil »Zgodovinskemu društvu«, a ni prejel doslej še odgovora. Oficijal Južne železnice Fr. Podkrajšek omeni, da bi znižanje članarine ne koristilo niti enemu niti drugemu društvu. Prof. dr. Fr. Ilešič vpraša dalje, je-li ne bi bilo mogoče, ko bi se oboji društvi zedinili glede glasila? Izrazila se je želja, naj se glede te točke odbor posvetuje. Ker ni bilo drugih predlogov, sklene predsednik občni zbor.

V. S.

Andrej Zamejic †. Dne 1. januarja 1907. l. je preminul v Ljubljani večletni član »Muzejskega društva« Andrej Zamejic, stolni dekan in vitez železne krone 3. reda. Blagi pokojnik je slovel kot pisatelj na bogoslovnem polju. N. v. m. p.

Veledušen dar. Častni član »Muzejskega društva za Kranjsko«, profesor dr. Franc Kos v Gorici, je podaril Muzejskemu društvu 2000 K. Bodi vnetemu prijatelju domače zgodovine na tem mestu izrečena najiskrenejša zahvala.

Novi člani »Muzejskega društva« od 1. januarja 1907: Belar Albin, c. kr. realčni profesor in vodja potresne opazovalnice v Ljubljani. Knific Josip, župnik v Tomišlju. Kocjan P. Oton, knjižničar kapucinskega samostana v Lipnici na Štajerskem. Pettaufer Leopold, c. kr. gimnazijski profesor v Novem Mestu. Na »Izvestja« se je naročilo »Slovensko katoliško izobraževalno društvo v Borovnici«.

Corrigendum: V »Izvestjih«, 1906, str. 24, v 5. vrstici mesto 1738 čitaj 1629; na str. 170, v 27. vrstici pa Oesterr. Rundschau, B. II., H. 17.

Izdaje in zalaga »Muzejsko društvo za Kranjsko«.

Natisnili J. Blaenikovi nasledniki v Ljubljani.